

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Walcherse ketens : de trans-Atlantische slavenhandel en de economie van Walcheren, 1755-1780

Kok, G.J. de

Citation

Kok, G. J. de. (2019, June 5). *Walcherse ketens : de trans-Atlantische slavenhandel en de economie van Walcheren, 1755-1780*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/73831>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/73831>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/73831> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Kok, G.J. de

Title: Walcherse ketens : de trans-Atlantische slavenhandel en de economie van Walcheren, 1755-1780

Issue Date: 2019-06-05

Bibliografie

Geraadpleegde archieven

Zeeuws Archief, Middelburg (NL-MdbZA)

- 20 (Middelburgse Commercie Compagnie – MCC).
- 25 (Burgerlijke stand Zeeland).
- 33.1 (Verzameling Handschriften en Aanwinsten).
- 33.2 (Verzameling Aanwinsten 1960).
- 98 (Familie Snouck Hurgronje, 1641-1943).
- 255 (Familie Mathias-Pous Tak van Poortvliet).
- 473 (Daniël Radermacher, 1703-1803).
- 483 (J.C. Clement).
- 508 (Rekenkamer van Zeeland, Rekenkamer C).
- 511 (Rekenkamer van Zeeland, Rekenkamer D).

Nationaal Archief, Den Haag (NL-HaNA)

- 1.01.02 (Staten-Generaal - SG).
- 1.01.47.27 (Admiraliteiten XXXVII / Van de Heim) .
- 1.01.50 (Stadhoudelijke secretarie).
- 1.04.02 (VOC).
- 1.05.01.01 (Oude West-Indische Compagnie - OWIC).
- 1.05.01.02 (West-Indische Compagnie).
- 1.05.05 (Sociëteit van Berbice - SvB).
- 1.05.06 (Verspreide West-Indische Stukken - VWIS).
- 1.05.10.01 (Gouvernementssecretarie Suriname).
- 1.05.14 (Nederlandse bezittingen op de kust van Guinea - NBKG).
- 2.01.01.07 (Staatssecretarie tijdens Koning Lodewijk Napoleon).
- 2.01.12 (Binnenlandse zaken).

Stadsarchief Amsterdam (NL-SAA)
5061 (Schout en schepenen).
5075 (Notarissen standplaats Amsterdam).

Stadsarchief Rotterdam (NL-RtmGA)
18 (Notarissen te Rotterdam).

Erfgoed Leiden (NL-LdnRAL)
506 (Notarissen ter standplaats Leiden).

Het Utrechts Archief (NL-UtHUA)
53 (Familie De Beaufort).

Zeeuwse Bibliotheek (NL-MdbZB)
Verzameling Handschriften.

Merseyside Maritime Museum, Liverpool
Davenport Papers.

Overig
Particuliere collectie Paesie.
Transatlantic Slave Trade Database (TSTD), voyages database.

Geraadpleegde gedrukte boeken en artikelen

- Aa, A.J. van der, *Biographisch woordenboek der Nederlanden, II/2* (Haarlem 1855).
- Acemoglu, Daron, Simon Johnson en James Robinson, 'The Rise of Europe: Atlantic Trade, Institutional Change, and Economic Growth', in: *American Economic Review*, 95/3 (2005): 546-579.
- Adriaanse, J., 'De kruitmolen "De Gouden Draek" in de Wilhelminapolder', in *Arneklanken* 5/2 (2000), 20-22.
- Almeida Mendes, Antónia de , 'The Foundations of the System: A Reassessment of the Slave Trade to the Spanish Americas in the Sixteenth and Seventeenth Centuries', in: David Eltis en David Richardson, *Extending the Frontiers: Essays on the New Transatlantic Slave Trade Database* (New Haven 2008), 63-92.
- Almanach général des marchands, negocians, armateurs et fabricans de la France et de l'Europe et autres parties du monde* (Parijs 1778).
- Anstey, Roger, *The Atlantic Slave Trade and British Abolition, 1760-1810* (Londen 1975).
- Antunes, Cátia en Filipa Ribeiro da Silva, 'Amsterdam Merchants in the Slave Trade and African Commerce, 1580s-1670s', in: *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* 9/4 (2012), 3-30.
- Antunes, Cátia en Filipa Ribeiro da Silva, 'Windows of Global Exchange: Dutch Ports and the Slave Trade, 1600-1800', in: *International Journal of Maritime History* 30/3 (2018), 422-441.
- Atkins, Johan, *A Voyage to Guinea, Brasil, and the West-Indies* (tweede editie, Londen 1737).
- Baalen Carla van en J.R. Bruijn, *Van Zeeman tot residentieburger: Cornelis de Jong van Rodenburgh (1762-1838)* (Hilversum 1996).
- Balai, Leo, *Het slavenschip Leusden. Slavenschepen en de West-Indische Compagnie, 1720-1738* (Zutphen 2011).
- Balai, Leo, *Geschiedenis van de Amsterdamse slavenhandel* (Zutphen 2013).
- Barbot, Jean, *A description of the coasts of north and south-Guinea, and of Ethiopia inferior (...)* (Londen 1732).
- Beckert, Sven, *Empire of Cotton. A Global History* (New York 2015).
- Behrendt, Stephen D., 'Markets, Transaction Cycles, and Profits: Merchant Decision Making in the British Slave Trade', in: *The William and Mary Quarterly* 58/1 (2001), 171-204.
- Bekker, Elisabeth, wed. A. Wolff, *Beemster winter-buitenleven: twee brieven* (Amsterdam 1778).

- Bick, Alexander, *Governing the Free Sea: The Dutch West India Company and Commercial Politics, 1618-1645* (Dissertatie Princeton University, 2012).
- Blackburn, Robin, *The Making of New World Slavery. From the Baroque to the Modern, 1492-1800* (Londen 1997).
- Blom, Anthony, *Verhandeling over den landbouw in de colonie Suriname* (Haarlem 1786).
- Bolingbroke, Henry, *A Voyage to the Demerary* (Londen 1807).
- Bomme, Servaas, *Korte Adstructie dat de schade op de slaven in 't schip Middelburgs Welvaren, Kapteyn Job Gerritssen, in geen Avari Grosse kan werden geleden, of dat hier in cas subject Avari Grosse geen plaats hebben kan* (Middelburg 1752).
- Boogaart, Ernst van den en Piet Emmer, 'The Dutch Participation in the Atlantic Slave Trade, 1596-1650', in: H.A. Gemery en J.S. Hogendorn (red.), *The Uncommon Market : Essays in the Economic History of the Atlantic Slave Trade* (New York 1979) , 367-369.
- Borde, Gerrit la, *'t Koopmans Boekhouden* (Amsterdam 1774).
- Boulle, Pierre H., 'Slave Trade, Commercial Organization and Industrial Growth in Eighteenth-Century Nantes', in: *Revue Française d'Histoire d'Outre-mer* 59/214 (1972), 70-112.
- Boulle, Pierre H., 'Marchandises de traite et développement industriel dans la France et l'Angleterre du XVIIIe siècle', in: *Revue Française d'Histoire d'Outre-mer* 62/226 (1976), 309-330.
- Boyse, Gorden, *Information, mediation and institutional development. The rise of large-scale enterprise in British shipping, 1870-1919* (Manchester 1995).
- Brandon, Pepijn en Ulbe Bosma, 'The impact of Atlantic slavery on the Dutch economy in the second half of the eighteenth century', nog te publiceren (2019).
- Brasser, Jasper Jaspersen, *Beschryvinge der stadt Vlissinge* (uitgave Vlissingen 2018).
- Brieven over het bestuur der colonien Essequebo en Demerary gewisseld tussen de heeren Aristodemus en Sincerus nevens bylagen tot deeze briefwisseling, vierde stuk* (Amsterdam 1786).
- Brieven over het bestuur der colonien Essequebo en Demerary gewisseld tussen de heeren Aristodemus en Sincerus nevens bylagen tot deeze briefwisseling, negende stuk* (Amsterdam 1787).
- Broeke, Willem van den, 'Stedelijke bedrijvigheid', in: Jeanine Dekker e.a. (red.), *Middelburg. Gezicht van de stad* (Vlissingen 2017).
- Bruijn, Jaap, *Zeegang. Zeevarend Nederland in de achttiende eeuw* (Zutphen 2016).
- Bijl, Murk van der, *Idee en Interest. Voorgeschiedenis, verloop en achtergronden van de politieke twisten in Zeeland en vooral in Middelburg tussen 1702 en 1715* (Groningen 1981).

Bibliografie

- Blom, Anthony, *Verhandeling van den landbouw in de colonie Suriname* (Amsterdam 1787).
- Brahe, Jan Jacob, *Vlissings Eeuw-Vreugde* (Vlissingen 1773).
- Broeke, Martin van den, ‘*Het Pryeel van Zeeland*. Buitenplaatsen op Walcheren 1600-1820’ (Hilversum 2016).
- Broeze, F.J.A., ‘Rederij’, in: *Maritieme geschiedenis der Nederlanden, deel 3* (Bussum 1977).
- Bruggen, B.E. van, ‘Schepen, ontwerp en bouw’, in: *Maritieme geschiedenis der Nederlanden, III* (Bussum 1977), 15-58.
- Brusse, Paul, *Gevallen stad. Stedelijke netwerken en het platteland. Zeeland 1750-1850* (Zwolle 2011).
- Brusse, Paul, ‘Periferie of centrum of iets daartussenin. De positie van de Zeeuwse zeehavens en handel in de Lage Landen vanaf de late Middeleeuwen’, in: *Zeeland en de wijde wereld* (Middelburg 2012), 11-25.
- Buchanan, Brenda J., ‘Meeting standards: Bristol powder makers in the eighteenth century’, in: Brenda J. Buchanan (red.), *Gunpowder: The History of an International Technology* (Bath 1996).
- Buchanan, Brenda J., ‘The Africa Trade and the Bristol Gunpowder Industry’, in: *Transactions of the Bristol & Gloucestershire Archeological Society* 118 (2000), 133-156.
- Butel, Paul, ‘France, the Antilles, and Europe in the seventeenth and eighteenth centuries: renewals of foreign trade’, in: James D. Tracy (red.), *The Rise of Merchant Empires. Long-distance Trade in the Early Modern World, 1350-1750* (Cambridge 1993), 153-173.
- Buijnsters, P.J., *Wolff & Deken* (Leiden 1984).
- Cheyns, Mathias, *Zeeuwse schepen voor Azië. Het scheepsbouwbedrijf van de kamer Zeeland van de VOC in de eerste helft van de 18^e eeuw* (licentiaatscriptie Universiteit Gent).
- Crouzet, François, *Capital Formation in the Industrial Revolution* (Londen 1972).
- Cuenca-Esteban, Javier, ‘Statistics of Spain’s Colonial Trade, 1747-1820: New Estimates and Comparisons with Great Britain’, in: *Journal of Iberian and Latin American Economic History*, XXVI, 2008/3.
- Cuyningen, P.J. van, *Behoudend maar buigzaam. Boeren in West-Zeeuws-Vlaanderen, 1650-1850* (Wageningen 2000).
- Dalrymple-Smith, Angus en Ewout Frankema, ‘Slave Ship Provisioning in the Long 18th Century. A Boost to West-African Commercial Agriculture?’, in: *European Review of Economic History* 21/2 (2017).

- Daudin, Guillaume, ‘Comment calculer les profits de la traite?’, in : Revue Française d’outre-Mers 89/336-337 (2002).
- Degrandpré, L., *Voyage à la côte occidentale d’Afrique, fait dans les années 1786 et 1787* (Parijs 1801).
- De Koopman, of weekelyksche by-dragen ten opbouw van neerlands koophandel en zeevaard, 7/55* (1766).
- De Middelburgse Avanturier of het leven van een burger persoon (Amsterdam 1760).
- De Politieke Kruyer*, nr. 227 (1785).
- De Wete*, 27/2 (april 1998).
- De Wete*, 31/3 (juli 2002).
- De Wete*, 36/3 (juli 2007).
- Dillen, J.G. van, *Bronnen tot de geschiedenis der Wisselbanken (Amsterdam, Middelburg, Delft, Rotterdam). Tweede stuk* (Den Haag 1925).
- Dillen, J.G. van, ‘Memorie betreffende de kolonie Suriname’, in: *Economisch-Historisch Jaarboek* 24 (Den Haag 1950), 162-167.
- Dresser, Madge, *Slavery Obscured: The Social History of the Slave Trade in Bristol* (Londen 2001).
- Druenen, Peter van, *Vissers, kapers, arbeiders. Vlissingen 700 jaar stadsrechten* (Vlissingen 2015).
- Dutch-Asiatic Shipping*, online beschikbaar op resources.huygens.knaw.nl/das [bezocht op 26 september 2018].
- Duquet, Nils, ‘De Belgische defensie-industrie: van vuurwapens tot hoogtechnologische componenten’, in: Tomas Baum, Sara Depauw en Nils Duquet (red.), *Belgische wapenhandel. Een politiek, economisch en ethisch hangijzer* (Leuven 2014), 33-48.
- Duquette, Nicolas J., ‘Revealing the relationship between ship crowding and slave mortality’, *Journal of Economic History* 74/2 (2014), 535-552.
- Eltis, David en Stanley L. Engerman, ‘The Importance of Slavery and the Slave Trade to Industrializing Britain’, in: *The Journal of Economic History* 60/1 (2000), 123-144.
- Eltis, David, *The Rise of African Slavery in the Americas* (New York 2000).
- Eltis, David, Frank D. Lewis en David Richardson, ‘Slave prices, the African slave trade, and productivity in the Caribbean, 1674-1807’, in: *Economic History Review*, 63/4 (2005), 673-700.
- Eltis, David, Piet Emmer en Frank D. Lewis, ‘More than profits? The contribution of the slave trade to the Dutch economy: assessing Fatah-Black and Van Rossum’, in: *Slavery & Abolition* 37/4 (2016), 724-735.
- Emmer, P.C., ‘De laatste slavenreis van de Middelburgsche Commercie Compagnie’, in: *Economisch- en sociaal-historisch jaarboek* 34 (1971), 72-123.

Bibliografie

- Emmer, P.C., *Engeland, Nederland, Afrika en de slavenhandel in de negentiende eeuw* (Leiden 1974).
- Emmer, P. C., 'The Dutch and the making of the second Atlantic System', in: *Slavery and the Rise of the Atlantic System* (Cambridge 1991), 75-96.
- Emmer, P.C., *De Nederlandse slavenhandel, 1500-1850* (Amsterdam 2003).
- Emmer, P.C., 'The Myth of Early Globalisation: The Atlantic Economy, 1500-1800', in: *European Review* 9/ 1 (2004), 37-47.
- Emmer, P. C., 'The Dutch and the Atlantic Challenge, 1600-1800', in: P.C. Emmer, O. Pétré-Grenouilleau en J.V. Roitman (red.), *A Deus ex Machina Revisited. Atlantic Colonial Trade and European Economic Development* (Leiden 2006), 151-177.
- Emmer, P.C., 'Winst in de marge? Een reactie van Piet Emmer op Matthias van Rossum en Karwan Fatah-Black, 'Wat is winst? De economische impact van de Nederlandse trans-Atlantische slavenhandel", in: *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* (TSEG), 9/4 (2012), 64-70.
- Encyclopedie van Zeeland*, encyclopedievanzeeland.nl [bezocht op 15 september 2017].
- Engerman, Stanly L., 'The Slave Trade and British Capital Formation in the Eighteenth Century: A Comment on the Williams Thesis', in: *The Business History Review* 46/4 (1972), 430-443.
- Enthoven, Victor, 'Veel vertier. De Verenigde Oostindische Compagnie in Zeeland. Een economische reus op Walcheren', in: *Archief. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwse Genootschap der Wetenschappen*, 1989, 49-127.
- Enthoven, Victor, 'Tussen hoop en vrees: de Schotse stapel in Veere anno 1772', in: *Zeeland* 7/2 (1998), 41-51.
- Enthoven, Victor, 'An Assessment of Dutch Transatlantic Commerce, 1585-1817' in: Johannes Postma en Victor Enthoven (red.), *Riches from Atlantic Commerce. Dutch Transatlantic Trade and Shipping, 1585-1817* (Leiden 2005).
- Enthoven, Victor, 'Dutch Crossings. Migration between the Netherlands and the New World, 1600-1800', in: *Atlantic Studies: Literary, Cultural and Historical Perspectives*, 2/2 (2005), 153-176.
- Enthoven, Victor, 'De Witte Leeuw en de 'zo. and Odd Negroes", in: Maurits Ebben, Henk den Heijer en Joost Schokkenbroek (red.), *Alle streken van het kompas. Maritieme geschiedenis in Nederland* (Zutphen 2010), 233-248.
- Enthoven, Victor, 'Pinassen, jachten en fregatten. Schepen in de Nederlandse trans-Atlantische slavenhandel', in: Remmelt Daalder, Dirk J. Tang en Leo Balai (red.), *Slaven en schepen in het Atlantische gebied* (Leiden 2013), 50-64.
- Evans, Chris en Göran Rydén, *Baltic Iron in the Atlantic World in the Eighteenth Century* (Leiden 2007).

- Evans, Chris, "Guinea Rods" and "Voyage Iron": Metals in the Atlantic Slave Trade, their European Origins and African Impacts', gepresenteerd op de *Economic History Society annual conference*, Universiteit van Wolverhampton, maart 2015.
- Evans, Chris en Göran Rydén, "Voyage Iron": an Atlantic Slave Trade Currency, its European origins, and West-African Impact', in: *Past & Present* 239/1 (2018).
- Everaert, John, *De Franse slavenhandel; organisatie, conjunctuur en sociaal milieu van de driehoekshandel, 1763-1793* (Brussel 1978).
- Falconbridge, Alexander, *An account of the slave trade on the coast of Africa* (London 1788).
- Fatah-Black, Karwan, *White Lies and Black Markets. Evading Metropolitan Authority in Colonial Suriname, 1650-1800* (Leiden 2015).
- Fatah-Black, Karwan en Mike de Windt, 'De ontbrekende schakels tussen compagnie en consumptie. Wie waren de grote opkopers bij de veilingen van de VOC in Zeeland in de achttiende eeuw?', in: *Tijdschrift voor Geschiedenis* 131/3 (2018), 475-499.
- Fermin, A. A., *Cacao in Middelburg. Archiefonderzoek naar de opkomst en de neergang van de Middelburgse cacao- en chocoladeindustrie, 1703-1869* (ongepubliceerd werkstuk Universiteit Leiden, 1991).
- Findlay, Ronald en Kevid H. O'Rourke, *Power and Plenty: Trade, War, and the World Economy in the Second Millennium* (Princeton 2007).
- Fokken, Margriet en Barbara Henkes, *Sporen van het slavernijverleden in Groningen* (Groningen 2016).
- Fokker, Gerrit Adriaan, *De Lomberd en de Bank van Leening te Middelburg* (Middelburg 1872).
- Frossard, B.J., *De zaak der negerslaaven, en der inwooneren van Guinea* (Den Haag 1790).
- Gaastra, Femme, *Geschiedenis van de VOC* (Zutphen 2009).
- Gallandat, D.H., 'Noodige onderrichtingen voor de slaafhandelaren', in: *Verhandelingen uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, I (Middelburg 1769), 422-460.
- Gallandat, D.H. 'Beschryving van een zonderling stuk yvoor', in: *Verhandelingen van het Zeeuwsch Genootschap*, II (1782).
- Goslinga, Cornelis, *The Dutch in the Caribbean and in the Guianas, 1680-1791* (Assen 1985).
- Goudsmit, M. Th. *Geschiedenis van het Nederlandsche zeerecht* (Den Haag 1882).
- Greene, Jack P. *Pursuits of Happiness. The social development of early modern British colonies and the formation of American culture* (Chapel Hill 1988).
- Groot Placaet-boeck vervattende de placaaten, ordonnantien en edicten van de Hoog. Mog. Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden (...) (Amsterdam 1796).

Bibliografie

- Groot-Teunissen, Ineke de, ‘Herman van Coopstad en Isaac Jacobus Rochussen. Twee Rotterdamse slavenhandelaren in de achttiende eeuw’, in: *Rotterdams Jaarboekje* 2005, 171-201.
- Haggerty, Sherryllynne, ‘Risk and risk management in the Liverpool slave trade’, in: *Business History* 51/6 (2009), 817-834.
- Hart, S., ‘Rederij’, in: *Maritieme geschiedenis der Nederlanden, deel 2* (Bussum 1977).
- Hartkamp-Jonxis, Ebeltje, ‘Sits en katoendruk, handel en fabricage in Nederland’, in: Hartkamp-Jonxis (red.), *Sits. Oost-west relaties in textiel, 31-41*.
- Hartsinck, J.J., *Beschrijving van Guiana of de Wilde Kust in Zuid-America II* (Amsterdam 1770).
- Hartigh, Saskia den, *Rotterdam and the Transatlantic Slave Trade* (ongepubliceerde masterscriptie Erasmus Universiteit Rotterdam, 2014).
- Hedendaegsche historie, of tegenwoordige staat der Vereenigde Nederlanden*, deel XI (gedrukt bij Isaac Tirion, Amsterdam 1738).
- Heerma van Voss, Lex, ‘Introduction’, in: Lex Heerma van Voss (red.), *Petitions in Social History* (Cambridge 2002).
- Hende, Petra van den, *Cornelis van Kakom, slaafhaalder. Een biografische benadering van de slavenhandel van de Middelburgse Commercie Compagnie, 1764-1790* (doctoraalscriptie Universiteit Leiden 2005).
- Heijden, Paul van der, *Buskruit voor de wereldzeeën. De opgraving van kruitfabriek De Eendracht in Middelburg* (Hoorn 2010).
- Heijer, Henk den, *Goud, ivoor en slaven. Scheepvaart en handel van de Tweede Westindische Compagnie op Afrika, 1674-1740* (Zutphen 1997).
- Heijer, Henk den, *De geoctrooierde compagnie* (Deventer 2005).
- Heijer, Henk den en Victor Enthoven, ‘Nederland en de Atlantische wereld, 1600-1800: Een historiografisch overzicht’, in: *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* 24/2 (2005), 147-166.
- Heijer, Henk den, ‘Over warme en koude landen’. Mislukte Nederlandse volksplantingen op de Wilde Kust in de zeventiende eeuw’, in: *De Zeventiende Eeuw* 21/1 (2005), 79-90.
- Heijer, Henk den, ‘Een Afrikaan in Leids laken. De Nederlandse textielhandel in West-Afrika, 1600-1800’, in: Maurits Ebben, Henk den Heijer en Joost Schokkenbroek (red.), *Alle streken van het kompas. Maritieme geschiedenis in Nederland* (Zutphen 2010), 277-294.
- Heijer, Henk den, *Geschiedenis van de WIC* (Zutphen 2013).
- Het groote tafereel der dwaasheid* (eerste druk 1720).

- Heuvel, Hendrik Herman van den, ‘Antwoord op de vraag (...) Welk is de grond van Hollandsch koophandel (...)', in: *Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem*, deel XIV (Haarlem 1775), 1-161.
- Hofenk de Graaff, Judith H., ‘De techniek van sits en katoendruk', in: Ebeltje Hartkamp-Jonxis (red.), *Sits. Oost-west relaties in textiel* (Zwolle 1987), 22-30.
- Hondius, Dienke e.a., *Gids Slavernijverleden Amsterdam* (Amsterdam 2014).
- Hoving, Ab en Jeroen van der Vliet, ‘A bespoke elephant', in: *The Rijksmuseum Bulletin* 60/2 (2012).
- Hulde aan de nagedachtenis van wijlen Jan Guepin, weleer schepen en raad der stad Vlissingen, en aldaar overleden in den jare 1766* (1766).
- Hyde, F. E., B. B. Parkinson, and S. Marriner, ‘The Nature and Profitability of the Liverpool Slave Trade', in: *Economic History Review* V (1953), 368-377.
- Inikori, Joseph, ‘Market Structure and the Profits of the British African Trade in the Late Eighteenth Century', in: : *The Journal of Economic History*, vol. 41, nr. 4 (1981), 745-776.
- Inikori, Joseph, *Africans and the Industrial Revolution in England. A Study in International Trade and Economic Development* (Cambridge 2002).
- Jacobs, Els, *Koopman in Azië. De handel van de Verenigde Oost-Indische Compagnie tijdens de 18de eeuw* (Zutphen 2000).
- Johnson, Marion, ‘The Ounce in Eighteenth-Century West African Trade', in: *Journal of African History* VII/2 (1966), 197-214.
- Jong, Cornelius de, *Reize naar de Caribische eilanden in de jaren 1780 en 1781* (Haarlem 1807).
- Journals of the Board of Trade and Plantations*, 84 (1777).
- Kesteloo, H.M., ‘De stadsrekeningen van Middelburg, IX. 1700-1810', in: *Archief. Vroege en latere mededelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland* 8/5 (1902), 199-202.
- Kok, Gerhard de en Harvey M. Feinberg, ‘Captured on the Gold Coast. “Illegal” Enslavement, Freedom and the Pursuit of Justice in Dutch Courts, 1746-1750', in: *Journal of Global Slavery* 1/2-3 (2016), 274-295.
- Kok, Gerhard de, ‘Cursed Capital. The Economic Impact of the Transatlantic Slave Trade on Walcheren around 1770', in: *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* 13/3 (2016), 1-27.
- Kok, Gerhard de en Karin Lurvink, ‘Facilitating slavery. The international involvement of Dutch merchants in the slave trade (1718-1770)', paper voor de *European Social Science and History Conference*, Belfast 2018.
- Klein, Herbert S., *The Atlantic Slave Trade* (Cambridge 2010).
- Klooster, Wim, *Illicit Riches* (Leiden 1998).

Bibliografie

- Klooster, Wim, 'An Overview of Dutch Trade with the Americas, 1600-1800', in: Victor Enthoven and Johannes Postma (red.), *Riches from Atlantic Commerce: Dutch Trans-Atlantic Trade and Shipping, 1585-1817* (Leiden 2003), 365-384.
- Klooster, Wim, *The Dutch Moment. War, Trade, and Settlement in the Seventeenth-Century Atlantic World* (Ithaca, NY 2016).
- Kramer, Klaas, 'Plantation Development in Berbice from 1753 to 1779: the shift from the interior to the coast', in: *Nieuwe West-Indische Gids* 65, nr. 1/2 (Leiden 1991).
- Kruijtzer, Gijs, 'European Migration in the Dutch Sphere', in: Gert Oostindie (red.), *Dutch Colonialism, Migration and Cultural Heritage* (Leiden 2008), 57-154.
- Kust van Guinea*, Vol. 1 (Rotterdam 1850).
- Labarthe, P., *Voyage a la Côte de Guinée ou Description des Côtes d'Afrique (...)* (Parijs 1805).
- Laet, Johannes de, *Historie ofte Iaerlijk Verhael van de verrichtinghen der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie (...)* (Leiden 1644).
- Lawrence, Ruth (red.), *Colonial Families of America* (New York, ongedateerd).
- Leune, J.M.G., *Lillo en Liefkenshoek*, 3c (Brussel 2006).
- Linden, Joannes van der, *Regtsgeleerd, practicaal en koopmans handboek (...)* (Amsterdam 1806).
- Longmore, Jane, "Cemented by the Blood of a Negro?" The impact of the Slave Trade on Eighteenth-Century Liverpool', in: David Richardson, Suzanne Schwarz en Anthony Tibbles (red.), *Liverpool and Transatlantic Slavery* (Liverpool 2007), 227-251.
- Loo, I. van 'Kaapvaart, slavenhandel en smokkelhandel. De Zeeuwse risicovolle scheepvaart in de Gouden Eeuw (1585-1800), een inleiding', in: *Zeeland 15/3* (2006), 105-109.
- Lucassen, Jan, *Dutch Long Distance Migration. A Concise History 1600-1900*, IISG-Research Papers (Amsterdam 1991), 22-23.
- Luiten van Zanden, Jan en Arthur van Riel, *Nederland 1780-1914. Staat, instituties en economische ontwikkeling* (Meppel 2000).
- Lurvink, Karin, 'The Insurance of Mass Murder. The development of slave life insurance policies of Dutch private ships', in: *Enterprise & Society* 19/4 (2018).
- Manx National Heritage Library*, nr. 14 (2007).
- Marée, J.A. de, *Reizen op en beschrijving van de Goudkust van Guinea*, deel II (Amsterdam 1818).
- Marx, Karl, *Das Kapital. Kritik der politischen Oekonomie* (tweede druk, Hamburg 1872).

- Mathias, Peter, 'Risk, Credit and Kinship in Early Modern Enterprise', in: John J. McCusker en Kenneth Morgan (red.), *The Early Modern Atlantic Economy* (Cambridge 2000), 15-35.
- McCloskey, Deirdre, *Bourgeois Dignity. Why Economics Can't Explain the Modern World* (Chicago 2010).
- McWatters, C.S., 'Investment returns and la traite négrière: evidence from eighteenth-century France', in: *Accounting, Business & Financial History* 18/2 (2008), 161-185.
- McWatters, C.S. en Y. Lemarchand, 'Accounting for triangular trade', in: *Accounting, Business & Financial History* 19/2 (2009), 189-212.
- Meertens, P.J., 'Willemse, Jacobus', in: D. Nauta e.a. (red.), *Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlands protestantisme* (Kampen 1978).
- Mees, Willem Cornelis, *Proeve eener geschiedenis van het bankwezen in Nederland gedurende den tijd der Republiek* (Rotterdam 1838).
- Metcalf, George, 'Gold, Assortments and the Trade Ounce: Fante Merchants and the Problem of Supply and Demand in the 1770s', in: *Journal of African History* 28 (1987), 27-41.
- Miller, Joseph C., *Way of Death. Merchant Capitalism and the Angolan Slave Trade, 1730-1830* (Madison 1988).
- Missive van de Vergadering van Thienen aan Haar Hoog Mogende, in dato 19 October 1786.*
- Moine de L'Espine, Le en Isaac le Long, *De Koophandel van Amsterdam*, II, (negende druk Rotterdam 1780).
- Molhuysen, P.C. en P.J. Blok, *Nieuwe Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, deel III (Leiden 1914).
- Morgan, Kenneth, *Slavery, Atlantic Trade and the British Economy, 1660-1800* (Cambridge 2000).
- Morgan, Kenneth, 'Remittance Procedures in the Eighteenth-Century British Slave Trade', in: *The Business History Review* 79/4 (2005), 715-749.
- Morgan, Kenneth, 'Liverpool's Dominance in the British Slave Trade, 1740-1807', in: David Richardson, Suzanne Schwartz en Anthony Tibbles (red.), *Liverpool and Transatlantic Slavery* (Liverpool 2007).
- Muller, Joachim Fredrik, 'Antwoord over de egale geldspecien', in: *Verhandelingen* 13 (Middelburg 1786), 119-201.
- Naamwyzer aantonende alle de namen en woonplaatsen van de Edele Agtbare Magistraat der Stad Middelburg in Zeeland (...), 10/17* (Middelburg 1765).
- Nader Prolongatie van het Octroy voor de Westindische Compagnie (...)* (Den Haag 1730).
- Nadere ordonnantie op het loon van de makelaars* (Middelburg 1734).
- Nagtglas, Frederik, *Levensberichten van Zeeuwen*, deel I (Middelburg 1890).

Bibliografie

- Nanninga, J.G., *Bronnen tot de geschiedenis van den Levantschen handel, 1590-1826*, deel 4/2 (reeks Rijks Geschiedkundige Publicatiën 120, Den Haag 1966).
- Nederlandsche jaerboeken*, V (Amsterdam 1770).
- Netscher, P.M., *Geschiedenis van de koloniën Essequebo, Demerary en Berbice, van de vestiging der Nederlanders aldaar tot op onzen tijd* (Den Haag 1888).
- Netscher, P.M., *Les Hollandais au Brésil. Notice historique sur les Pays-Bas et le Brésil au XVIIe siècle* (Den Haag 1853).
- Niekerk, J.P. van, *The Development of the Principles of Insurance Law in the Netherlands from 1500 to 1800*, Volume I (Kaapstad 1998).
- Nierstrasz, Chris, *Rivalry for Trade in Tea and Textiles. The English and Dutch East India Companies (1700-1800)* (2015).
- Nieuwe Nederlandsche Jaarboeken*, vol 1 (Leiden 1766).
- Nieuwe verhandelingen van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, deel I (Middelburg 1807).
- Oostindie, Gert en Karwan Fatah-Black, *Sporen van de slavernij in Leiden* (Leiden 2017).
- Ordonnantie op het proeven, gouseren, lossen en slepen der dranken die van graanen gedistilleert zyn; als mout-brandewyn, genever, anys, en rossolis, van buiten binnen deze stad inkomende* (Middelburg 1749).
- Oudermeulen, Cornelis van der, *Iets dat tot voordeel der deelgenooten van de Oost Indische Compagnie en tot nut van ieder ingezeten van dit gemeenebest kan strekken* (1785).
- Overtveldt, Matthias van, ‘In het voetspoor van de West-Indische Compagnie: de Middelburgse Commercie Compagnie en de Zeeuwse arbeidsmarkt voor zeelieden in de achttiende eeuw’, in: *Archief. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen* (2008), 47-72.
- Pearson, Robin en David Richardson, ‘Social Capital, Institutional Innovation and Atlantic Trade Before 1800’, in: *Business History* 50/6 (2008), 765-780.
- Paesie, Ruud, *Lorrendrayen op Africa. De illegale goederen- en slavenhandel op West-Afrika tijdens het achttiende-eeuwse handelsmonopolie van de West-Indische Compagie, 1700-1734* (Amsterdam 2008).
- Paesie, Ruud, ‘Zeeuwen en de slavenhandel. Een kwantitatieve analyse’, in: *Zeeland* 19/1 (2010), 2-13.
- Paesie, Ruud, *Voor zilver en Zeeuws belang. De rampzalige Zuidzee-expeditie van de Middelburgse Commercie Compagnie, 1724-1727* (Zutphen 2012).
- Paesie, Ruud, *De geschiedenis van de MCC* (Zutphen 2014).
- Paesie, Ruud, *Slavenopstand op de Neptunus. Kroniek van een wanhoopsdaad* (Zutphen 2016).

- Paesie, Ruud, *Sociëteit van Essequebo. Op- en ondergang van een coöperatieve scheepvaartonderneming, 1771-1788* (Vlissingen 2017).
- Paesie, Ruud, 'Handel overzee', in: Jeanine Dekker e.a., *Middelburg. Gezicht van de stad* (Vlissingen 2017).
- Pareau, A.M., 'Nederlandsche glasgraveurs en glasëtsers en hun werk', in: *Jaarverslag van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam* (Amsterdam 1900).
- Park, James Allan, *A System of the Law of Marine Insurances* (Dublin 1809).
- Parmentier, Jan, 'De rederij Radermacher & Steenhart (1730-1734). Zeeuwse Guinea-vaart en slavenhandel met Zuidnederlandse participatie', in: *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* 11/2 (1992), 137-151.
- Pétré-Grenouillou, Olivier, *L'argent de la traite. Milieu négrier, capitalisme et développement : un modèle* (Parijs 1996).
- Pétré-Grenouilleau, Olivier, *Les Traites négrières. Essai d'Historie Globale* (Parijs 2004).
- Polanyi, Karl, *The Great Transformation. The Political and Economic Origins of Our Time* (New York 1944).
- Polanyi, Karl, 'Sortings and 'Ounce Trade' in the West African Slave Trade', in: *Journal of African History* V/3 (1964), 381-393.
- Polanyi, Karl, *Dahomey and the Slave Trade: an Analysis of an Archaic Economy* (Washington 1968).
- Polderdijk, F.P., 'De houtzaagmolens bij Nieuwland, 1722-1902', in: *Archief. Vroegere en latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland* (1936).
- Porter, Michael, 'The Five Competitive Forces that Shape Strategy', in: *Harvard Business Review* 88/1 (2008).
- Posthumus, N.W., *Nederlandsche prijsgeschiedenis I* (Leiden 1943).
- Postma, Johannes, *The Dutch in the Atlantic Slave Trade, 1600-1815* (Cambridge 1990).
- Postma, Johannes, *Dutch Shipping and Trade with Surinam, 1683-1795* (database).
- Price, Jacob, 'Credit in the slave trade and plantation economies', in: Barbara L. Solow (red.), *Slavery and the Rise of the Atlantic System* (Cambridge 1991).
- Price, Jacob, 'The Imperial Economy, 1700-1776', in: P. J. Marshall and Alaine Low (red.), *The Oxford History of the British Empire: Volume II: The Eighteenth Century* (Oxford 1998).
- Priester, P. R., *Geschiedenis van de Zeeuwse landbouw, circa 1600-1910* (Houten 1998).
- Proyart, Abbé, *Histoire de Loango, Kakonge, et autres Royaumes d'Afrique (...)* (Parijs 1776).
- Prunea de Pommegorge, Antoine Edme, *Description de la nigrite* (Amsterdam 1789).

Bibliografie

- Radburn, Nicholas James, *William Davenport, the Slave Trade, and Merchant Enterprise in Eighteenth-Century Liverpool* (ongepubliceerde masterscriptie, Universiteit van Wellington 2009).
- Radburn, Nicholas, Keeping “the wheel in motion”: Trans-Atlantic Credit Terms, Slave Prices, and the Geography of Slavery in the British Americas, 1755-1807’, in: *The Journal of Economic History* 75/3 (2015), 660-689.
- Rawley, James A., *London, Metropolis of the Slave Trade* (Columbia 2003).
- Rediker, Marcus, *The Slave Ship. A Human History* (New York 2007).
- Rees, O. van, *Geschiedenis der staathuishoudkunde in Nederland tot het einde van de achttiende eeuw* (Utrecht 1868).
- Reinders Folmer-Van Prooijen, Corrie, *Van goederenhandel naar slavenhandel. De Middelburgse Commercie Compagnie 1720-1755* (Middelburg 2000).
- Ridder, Jo de, *De geschiedenis van Vlissingen en haar ambachtsgilden* (Goes 2004).
- Remmerswaal, L.H., *Een duurzame alliantie. Gilden en regenten in Zeeland, 1600-1800* (proefschrift Universiteit Utrecht 2006).
- Richards, W.A., ‘The import of firearms into West-Africa in the Eighteenth Century’, in: *The Journal of African History* 21/1 (1980), 43-59.
- Richards, W. A., *The Birmingham Gun Manufactory of Farmer and Galton and the Slave Trade in the Eighteenth Century* (ongepubliceerde masterscriptie, Universiteit van Birmingham 1972).
- Richardson, David, ‘Slavery and Bristol’s Golden Age’, in: *Slavery & Abolition* 26/1 (2005), 35-54.
- Richardson, David, ‘Profitability in the Bristol-Liverpool Slave Trade’, in: *Revue Française d’Histoire d’Outre-Mer* 62/226-227, 301-308.
- Richardson, David, ‘Profits in the Liverpool slave trade: the accounts of William Davenport, 1757-1784’, in: Roger Anstey en P.E.H. Hair (red.), *Liverpool, the African Slave Trade, and Abolition. Essays to illustrate current knowledge and research* (Liverpool 1976), 60-90.
- Richardson, David, ‘West African Consumption Patterns and English Slave Trade’, in: Henry A. Gemery en Jan S. Hogendorn (red.), *The Uncommon Market. Essays in the Economic History of the Atlantic Slave Trade* (New York 1979), 303-330.
- Römelings, J., *Een rondgang langs Zweedse archieven. Een onderzoek naar archivalia inzake de betrekkingen tussen Nederland en Zweden 1520-1920* (Den Haag 1986).
- Roos, Doeke, *Zeeuwen en de Westindische Compagnie (1621-1674)* (Hulst 1992).
- Rossum, Matthias van en Karwan Fatah-Black, ‘Wat is winst? De economische impact van de Nederlandse trans-Atlantische slavenhandel’, in: *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis (TSEG)*, 9/1 (2012), 3-29.

- Ruderman, Anne Elizabeth, *Supplying the Slave Trade: How Europeans Met African Demand for European Manufactured Products, Commodities and Re-exports, 1670-1790* (Yale University, 2016).
- Rupprecht, Anita, ‘A Limited Sort of Property’: History, Memory and the Slave Ship *Zong*’, in: *Slavery & Abolition* 29/2 (2008), 265-277.
- Sante, Gerret van, *Alphabethische naam-lyst van alle de Groenlandsche en Straat-Davissche Commandeurs (...)* (Haarlem 1770).
- Satia, Priya, *Empire of Guns. The Violent making of the Industrial Revolution* (e-book, New York 2018).
- Schiltkamp, J.A. en J. Th. de Smidt, *West Indisch Plakaatboek Suriname I en II* (Amsterdam 1973).
- Schuurman, Dirk, ‘Verhandeling over de oorzaaken en behoedsmiddelen ter voorkominge van de tegenswoordig meerdere sterfte van het volk op onze Oost-Indische schepen’, in: *Verhandelingen van het Bataafsch Genootschap der proefondervindelyke wysbegeerte te Rotterdam*, deel III (Rotterdam 1777), 45-86.
- Smeulders, Valika, *Wandelkaart slavernij Den Haag* (2015).
- Smit, Willem Johannes, *De katoendrukkerij in Nederland tot 1813* (Rotterdam 1928).
- Snapper, F., ‘Statistische gegevens betreffende de Zeeuwse convooien en licenten uit de 17e en 18e eeuw’, in: *Economisch-Historisch Jaarboek* 29 (1961-1962), 260-301.
- Speurtocht slavernijverleden van Middelburg*, uitgave van het Zeeuws Archief.
- Spooner, Frank C., *Risks at Sea. Amsterdam Insurance and Maritime Europe, 1766-1780* (Cambridge 1983).
- Stavorinus, J.S., *Reize van Zeeland over Kaap de Goede Hoop naar Batavia, Bantam, Bengalen, enz.* (Leiden 1793).
- Steensgaard, Niels, ‘The growth and composition of the long-distance trade of England and the Dutch Republic before 1750, in: James D. Tracy (red.), *The Rise of Merchant Empires. Long Distance Trade in the Early Modern World, 1350-1750* (Cambridge 1990), 102-152.
- Stipriaan, Alex van, *Surinaams Contrast. Roofbouw en overleven in een Caraïbische plantagekolonie, 1750-1863* (Leiden 1993).
- Taussig, Michael, *What Color is the Sacred?* (Chicago 2009).
- Temple, William, *Observations upon the United Provinces of the Netherlands* (8e druk Edinburg 1747).
- Thomas, Robert Paul en Richard Nelson Bean, ‘The Fishers of Men: The Profits of the Slave Trade’, in: *The Journal of Economic History*, vol. 34, nr. 4 (december 1974), 885-914.

Bibliografie

- Tibbles, Anthony, ‘Ports of the Transatlantic Slave Trade’, paper voor de *TextPorts Conference* (april 2000).
- Tramper, Ad, *Een Zeeuws slavenschip. Na de Kust van Guiné om slaven, de wind oost* (Vlissingen 2014).
- Unger, W.S., ‘Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse slavenhandel, I’, in: *Economisch-Historisch Jaarboek* 26 (1956), 133-174.
- Unger, W.S., ‘Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse slavenhandel. II. De slavenhandel der Middelburgsche Commercie Compagnie, 1732-1808’, in: *Economisch-Historisch Jaarboek* 28 (1961), 3-148.
- Unger, W.S., *Het archief der Middelburgsche Commercie Compagnie* (Middelburg 1951).
- Unger, W.S. en J.J. Westendorp Boerma, ‘De steden van Zeeland’, in: *Archief. Vroegere en latere mededelingen van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, 1954, 1-87.
- Verhees-Van Meer, J. Th. H., *De Zeeuwse kaapvaart tijdens de Spaanse Successieoorlog, 1702-1713* (Middelburg 1986).
- Vergouwen, Johannes Petrus, *De geschiedenis van de makelaardij hier te lande tot 1813* (Den Haag 1945).
- Verhandelingen van het Zeeuws Genootschap der Wetenschappen IX* (Middelburg 1782).
- Verstegen, S.W. en A. Kragten, ‘De Veluwse kopermolens in de negentiende eeuw; een raadsel voor de historiografen?’, in: *Jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek*, 1 (1984), 172-187.
- Verzameling van placaaten, resolutien en andere authentyke stukken enz. betrekking hebbende tot de gewigtige gebeurtenissen in de maand september MDCCCLXXXVII (...), deel 11* (Kampen 1789).
- Verzameling van placaaten, resolutien en andere authentyke stukken enz. betrekking hebbende tot de gewigtige gebeurtenissen in de maand september MDCCCLXXXVII (...), deel 24* (Kampen 1790).
- Vink, Markus, “The World’s Oldest Trade”: Dutch Slavery and Slave Trade in the Indian Ocean in the Seventeenth Century,” *Journal of World History* 14/2 (najaar 2003), 131-177.
- Visser, Cornelis, *Verkeersindustrieën te Rotterdam in de tweede helft der achttiende eeuw* (Rotterdam 1927).
- Voort, J.P. van de, *Handel en handelsbetrekkingen met West-Indië. Wording en bedrijf van de Middelburgsche Commercie Compagnie 1720-1780* (ongepubliceerde doctoraalscriptie Nijmegen 1967).
- Voort, J.P. van de, *De Westindische plantages van 1720-1795. Financiën en handel* (Eindhoven 1973).

- Vos, Aart, *Burgers, broeders en bazen. Het maatschappelijk middenveld van 's-Hertogenbosch in de zeventiende en achttiende eeuw* (Hilversum 2007).
- Vreede, George Willem, *Mr. Laurens Pieter van de Spiegel en zijne tijdgenooten (1737-1800)* (Middelburg 1877).
- Vries, Jan de en Ad van der Woude, *Nederland 1500-1815. De eerste ronde van moderne economische groei* (Amsterdam 1995).
- Vries, Johan de, *De economische achteruitgang der Republiek in de achttiende eeuw* (2^e druk Leiden 1968).
- Vries, Peer, *Escaping Poverty. The Origins of Modern Economic Growth* (Göttingen 2013).
- Vriesland, E. van, 'Inleiding tot Anthonij van der Woordt', in: *Onderzoek en Vertoog* 2 (1958).
- Wallerstein, Immanuel, *The Modern World System* (diverse delen en edities).
- Webster, Jane, 'The Zong in the Context of the Eighteenth-Century Slave Trade', in: *The Journal of Legal History* 28/3 (2007), 285-298.
- Wegener Sleeswijk, Rienk, 'Rendement van 36 Friese partenrederijen (1740-1830)', in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum en Oudheidkamer* 1986.
- Wenckebach, C.J., *Gedichten van A. van der Woordt en levensberigt aangaande den dichter van C.J. Wenckebach* (Den Haag 1843).
- White, Gavin, 'Firearms in Africa: an introduction', in: *Journal of African History*, XII/2, 173-184.
- Williams, Eric, *Capitalism and Slavery*, (Richmond 1944).
- Wintle, Michael, 'De economie van Zeeland in 1808: een rapport van landdrost Abraham van Doorn over de economie in het najaar van 1808', in: *Archief Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* 1985, 97-136.
- Winkelman, Henri Pierre, *Geschiedkundige plaatsbeschrijving van Vlissingen*, I (Vlissingen 1873).
- Wijk, E. van, *Molens in Middelburg. Geschiedenis der plaatselijke molens in de loop der eeuwen* (Alphen aan den Rijn 1985).
- Wijk, E. van, 'Kruitmolens op Walcheren', in: *De Wete* 18/2 (1989), 8-18.
- Wiskerke, C., 'De geschiedenis van het meekrapbedrijf in Nederland', in: *Economisch-Historisch Jaarboek* 25 (1749-1951), 1-144.
- Witsen Geysbeek, P.G., *Gedichten van A. van der Woordt* (Amsterdam 1829).

Bijlage A: Aandeelhouders MCC ultimo 1760, 1770 en 1780

Korte toelichting

Bij de inschrijving van kapitaal in de periode 1720-1722 haalde de MCC in totaal *f 1.374.875* op. Als gevolg van een reorganisatie van het kapitaal in 1729 (na zeer slechte resultaten in de eerste jaren) stelden de directeuren het reële kapitaal van de compagnie vast op *f 1.062.730,28*. Dit bedrag kwam ook op de balans te staan. In de kapitaalboeken bleef het oorspronkelijk ingelegde bedrag de basis.

De directeuren wijzigden de nominale waarde van het ingelegde kapitaal niet in 1729. Wel stelden ze in dat jaar vast dat één actie *f 3.000* nominale waarde vertegenwoordigde. Het totaal aantal in omloop zijnde aandelen was daarmee bepaald op *458,29*. In het onderstaande overzicht staan de houders van deze aandelen per 31 december 1760, 1770 en 1780.

Onder het jaartal staat het aantal aandelen per aandeelhouder in decimaal getal. Het kleinst mogelijke part was *1/6* aandeel, ofwel *0,17* aandeel.

		1760	1770	1780	Opmerking
Pieter	Aartsen			0,60	
Pieter	Ackerman	1,00	1,00		
Jan	Ackermans		1,00	2,00	
Petronella	Ackermans	1,00	1,00	1,00	wed: Ad: Paaijs
Cornelis	Ackermans		0,17	0,17	
Cornelis	Ackermans	5,83			
Hendrick	Ackerveld	1,00	0,83		
Jan	Ackerveld	0,17			
Gabriel	Adriaansen	0,17			
Johannes	Agelinck		0,67	0,67	
Elisabeth	Allaard	0,17	0,17	0,17	
John	Allardus	2,50			
Dankert	Amijs		0,50	0,50	
Jan	Amos	0,17			
Johan	Andriesen		0,17	0,17	
Jacobus	Andriessen		1,00		Vlissingen
Andreas	Andriessen			1,00	
Jacobus	Andriessen de Waal	0,17	0,17		
Abraham	Anias	0,50			
Paulus van den	Anker	0,17	0,17		
Izaac	Arents			0,17	
Johanna Maria	Arnoldi			0,50	
Paulus	Aubrij			0,17	
Rudolf	Baalde	1,00	1,00		Rotterdam
Anthonij	Baart	3,00			
Jan	Baas Verdonk		1,00	0,17	

		1760	1770	1780	Opmerking
Johan de	Back	1,00			
Simeon	Ballot		1,00		
Johan Stephan Simeon	Ballot jun:			1,00	
Isaac	Balquerie	1,00	0,17		
Arnold Joost	Baron van der Duijn	1,00	1,00	1,00	
Pieter Bernard de	Beauford	1,00	1,00		
Johanna Levina de	Beauford	1,00			wed: Iz: Tulleken
Assueros	Becirus	2,25	2,25		
Lucas van	Beek	1,00	1,00	1,00	
Herman	Berenzz	0,50			Amsterdam
Daniel van den	Berge Blok			0,17	
Daniel van den	Bergen, Willemsz:	0,17	0,17	0,17	
Pieter van	Bergh			0,17	
Anna van den	Bergh	1,00			
Huijbertus	Berk	0,17	0,17	0,17	
Johannes Jacobus van	Berlekom		1,00	1,00	
Daniel van	Berlekom	29,25 ¹			
Cornelis Christiaan	Bertling			1,00	
Willem Aarnout de	Beveren			1,00	
Jus: Maria en Levina Petron:	Bevers		0,67		
Suzanna Maria	Bevers			2,83	
Lieviena Petronella	Bevers			1,03	
Herman	Bichon			0,50	als in huwelijk hebbende vrouw Johanna Cornelia Jacoba Heldewier
Balthazarina Adriana de la	Biestrate	0,50			
Bartholomeus	Bijleveld			0,17	
Johannes	Biljeveld			0,17	
Marcelis	Bisdom		1,00	1,00	
Theodorus	Bisdom			2,00	
Jacobus	Blaauw	0,50			
Pieter	Blauwerf		0,17	0,17	
Gerrit	Blees		0,17	0,17	
Johannes de	Blinde		0,17		
Heijbregt	Blommaart		1,00	1,00	
Evert	Blonckebijl Corn: zoon	2,00			
Maria	Blondel	1,00	1,00		wed: M: Lurkus
Suzanna	Blondel	0,50			wed: David Hosde
Boudewijn	Bockhorst	0,17	0,17	0,17	
Dingenis	Bockx			0,17	
Phoenix Izaac	Boddaert			1,00	
Cornelia	Boddaert	1,50			
Anthonij den	Boer	0,57	0,57	0,57	

¹ Daniël van Berlekom kocht het grootste deel van deze aandelen in het geheim in voor rekening van de MCC.

		1760	1770	1780	Opmerking
Leendert	Bomme		2,00	2,00	
Bastiaan	Bomme		1,08	1,08	
Servaas	Bomme jr:	1,08			
Cornelis van	Bommel	0,50	0,50	0,50	
Leendert	Bommel	8,67			
Jan	Bommene	0,17	0,17	0,17	
Maria du	Bon	0,50	0,50	0,50	
Pieter de	Boodt	0,50			
Jan van	Boom			1,00	
Jacob van den	Boomgaard	1,17	1,00		
Martinus van den	Boomgaard		0,17	0,17	
Jacobus	Borkelman Jun			0,17	
Philip Jacob van	Borssele	1,00	1,00	1,00	als in huwelijk hebbende vrouw Johanna Catharina Huijsman
Johan van	Borssele	2,00			
Philip van	Borssele van der Hooge	2,00			
Pieter	Bos			1,00	
Eldert van den	Bos			0,17	
Steven van den	Bosch			1,00	
Willem van den	Bosch			1,17	
Carel le	Bot	1,00	1,00	1,00	
Jan	Boudaen		1,33		
Andries	Boudewijsen	0,17	0,17		Boudewijsz:
Pieter	Boudrij			1,00	
Allaard Charles	Bouillon	1,00			
Jan	Bouman	1,00	1,00		
Izaac	Bourje			2,00	
Hendrick	Boursse	3,33	1,67		
Joh: Bern:	Boursse		1,67		Thans in huwelijk met Phil: Douw
Anna	Boursse	0,17	0,17		wed: Hendrick de Kuijsser
Hendrik	Bourssse Wils			1,00	
Jan	Bouwens			1,00	
Christaan	Bovi	0,17	0,17	0,17	
Cornelis	Braams	1,00	4,00		
Cornelis	Braams			4,00	
Stella Maria van der	Brande		2,00		
Aletta Maria van den	Brande	2,00			
Joost van	Breen	0,50			
Marinus	Broeder		0,17	0,17	
Phillipis van den	Broeke de Visser			0,17	
Hendrick	Brouwer	1,00	1,00	1,00	
Jan	Brouwer		0,17	0,17	
Jan	Brouwer	0,17			
Anthonij	Brubers		1,00		

		1760	1770	1780	Opmerking
Jacobus Johannes de	Bruijn		1,75	1,75	
Pieer de	Bruijn	1,14	1,31	1,47	
Jan de	Bruijn	1,75			
Willem de	Bruijn Leendertz		0,17	0,50	
Johannes de	Bruijne		2,00	1,00	
Francois de	Bruijne	2,00			
Jan	Bruijninks		0,17	0,17	
Izaac	Bruinqne du Buisson			1,00	
Pieter	Buijs	0,17	0,17	0,33	
Johanna Maria van der	Burcht	1,50	1,50		
Johan van der	Burcht van Lichtenbergh			0,25	
Jan van	Burg		0,17	0,17	
Marinus van	Burgt	0,33	0,33	0,33	
Cornelis	Burt	0,50	1,25		
Willem	Bus	1,00	1,00	1,00	
Abraham van den	Busschen	2,00	2,00		
Pieter	Buteux		2,96	2,96	
Cornelis	Caan		1,00	1,00	
Abraham	Caliber	0,17	0,50		
Adam Laurens	Callenfels	0,50	0,50	0,50	
Johanna Jacoba van	Campen		1,00		
Jacobus van	Campen	2,00			
Sara Johanna van	Campen	1,75		wed: wijlen Reijn: Bronke	
Anna Maria de	Camps			0,17	
Johan	Canisius			1,00	
Johannes Jacobus	Cappeijne		1,00	2,50	
Quirinus	Cappelle	1,00	1,00	1,00	
Abraham	Careijn	0,17			
Jan	Catsman		0,83	0,67	
Benjamin	Catteau Jr:		2,00		
Abraham	Cavallier	1,00	1,00		
John	Chalmer	0,50	0,50	0,50	Veere
Paul	Changujon			1,00	
Adriaan	Chatelain			1,00	
Jacob van	Citters	2,00	2,00	2,00	
Willem van	Citters		1,00	1,00	
Jan van	Citters	1,00	1,00		
Jan Cornelis van	Citters			2,00	
Geerard van	Citters			0,50	
Aarnout van	Citters Willemesz	1,00			
Johannes	Claassen			0,17	
Pieter	Claudore	1,00			
Pieter	Clement		2,67		
Johanna Catharina	Clement		0,50	1,00	
Daniel	Clement		0,17		

		1760	1770	1780	Opmerking
Gabriel	Clement		0,17		
Nicolaas	Clement	1,00			
Izaac le	Clercq			0,17	
Cornelis de	Clierver	0,17	0,33		
Gerardina	Cloot	1,17	1,17		wed: Corn: van Bijnkershoek
Otto Cornelis Gerardus	Cloot			1,17	
Samuel le	Cocq	0,17	0,17	0,17	
Huijbrecht	Coenraads	1,25	1,25		
Johanna	Coenraads	0,83			wed: Johannes Cocquelle
Jacob	Coeveld		0,17	0,17	
Anna Margaretha Elisabeth	Coninck	1,50	3,50	3,50	
Bartholomeus van de	Coppello	2,00			
Hoek	Cornelis			0,17	
Anthonij	Craamer		0,17		
Barend	Cramer	0,50	0,50	0,50	
Isaac de	Crane	1,00	1,00	1,00	
Jan	Craneveld		0,17		
Catharina la	Croix		0,33		
Jacobus van	Cruijningen			0,17	
Maria van de	Cruijsse	0,17	0,17		wed: Corn Verhagen
Petrus	Cunaeus	0,50			
Johan Andreas	Cuneris		0,50	0,50	
Pieter	Damas Grave van Hoogendorp		1,75		
Christiaan Johan	Damme		0,25	0,25	
Christiaan	Damme	0,25			
Adriaan	Damme	0,17			
Francois	Dane		0,17	0,17	
Christiaan	Daniels	1,00			
Hend:k Saigne	Dankaarts	0,67	1,67	2,00	
Johannes van	Deinse			1,00	
Gilles	Deurwaarder	0,33	0,33	0,33	
Fredrik	Dibbetz & Joh Luden			1,00	als voogden over de kinderen van de wel eerw: heer Jacobus Sappius
Jan van	Diepenbeek	0,17			
Lambertus van	Dijck			0,17	
Adriaan van	Dijck Isaackz	1,00	1,50	1,50	
Abraham	Dillie		0,17	0,17	
Jan	Dillies	0,17			
Ewout van	Dishoeck	1,00	1,00	1,00	Heer van Domburg
Anthonij Pieter van	Dishoeck	1,00			Heer van Oudhuijzen
Laurens	Dons		0,17	0,17	
Petrus van	Driel			0,17	
Cornelis van	Driessen		0,33	0,33	
Nicolaas	Droule			0,17	

		1760	1770	1780	Opmerking
Frans	Dubbels van Hemert		0,33	2,17	
Francois	Duijnkerke		0,50	1,00	
Catharina	Duneweiij		1,00	1,00	
Pieter	Duvelaar van Campen	1,75	1,75	1,75	
Tannetje	Eekemans			0,50	wed: Jacobus Kuijpers
Barend	Eekers			0,17	wed:
Pieter van der	Eijke		0,17	0,33	
Catharina Sara van	Elfsdijck	0,50			
Steven	Elias			1,00	
Pieter van der	Elst	1,00	1,00		
Hendrik van	Engelen		0,17	0,17	
Martinus	Engels		0,33	1,67	
Gilles	Engelsz	0,33	2,33	4,10	
Jan van	Erkel		0,17	0,17	
Johannes	Esgers	0,17	0,17	0,17	
Anna Elisabeth & Jacoba Susanna van	Essen	0,25	0,25	0,25	kinderen van Jacobus van Essen jr en Suzanna Magdalena Wopkens
Joost van	Essen	0,17	0,17	0,17	
Wilhem	Evera			1,00	
Willem	Evera	2,00			
Jerina	Evera	0,17			wed: P: den Broeder
Cornelia	Evera			1,00	wed: Adriaan Pauwelsen
Jan	Eversdijck	0,17	0,17		
Maria	Eversdijk			0,17	
Jan Hendrick	Evertsen	0,17	0,17	0,17	
Benjamin	Faats		0,50	0,50	
Boudewijn	Faats	0,17	0,17		
Johan Stanislaus	Fabricius			0,17	
Abraham	Fack	1,00			
Hendrik	Fagel			0,17	
Jan	Fak		1,00	2,00	
Marinus	Fak		1,00	1,00	
Pieter	Fak			2,67	
Cornelis	Fak	1,00			
Abraham	Fak junior	0,60	0,60	0,60	
Maria de	Feijfer			2,25	
Johannes de	Feijfer			1,00	Hoorn
Cornelis de	Feijffer	1,00	1,00		
Catharina de	Feijffer	1,00			
Johan de	Feijffer de Jonge	4,25			
Daniel Cornelis van	Fernij			0,50	
Johan Abraham	Fhilenus	1,00			
Andries	Fierings	0,17			
Petrus	Figuet		0,58	0,58	
Pieter	Florimond Granjon	1,17			

		1760	1770	1780	Opmerking	
Cornelis	Fonteijn junior	0,50				
Maria Jennepin de la	Force	0,25			wed: Anth: de Raadt	
Jan	Fors		0,17	0,17		
Bastiaan van	Fraaijenhoven		0,17	0,17		
Gerard	Francke	1,00	1,00	1,00		
Pieter	Francke			0,17		
Andries Pieter	Franke			1,00		
Joannes de	Fremerij			4,75		
Nicolaas	Fremijn	1,83				
Susanna Barbara	Frezel	1,00				
Galebus	Frezel Bevers	1,05	2,05			
Anthonij	Friskus			1,00		
Meijnard	Froijen	1,00	1,00			
James	Furing		0,17	0,17		
Francoijs	Gaaswijck	1,33	1,33	0,33		
Johan	Geelvinck		1,67	1,67		
Johan Martin	Geill		0,17	0,17		
Christiaan de	Gesler		0,17			
Evert	Ghijzelin	0,50	0,50	0,50		
Jan	Gijze	1,00	1,00	1,00		
Cornelis	Gijze			1,00		
Petronella Lucretia	Gijze			1,00		
Zacharias van	Ginhoven		0,17	0,17		
Bernardus van	Ginhoven		0,17	0,17		
Abraham	Goedhals	0,60				
Adriana	Goeree			0,17	wed Jacobus van de Zande	
Susanna	Goosen	0,17			wed: Willem van Dijck	
Pieter	Gordeijn		0,17	0,17		
Abigael	Goudswaert	0,17				
Johanna Cornelis, Jan Gerardina de	Catharina, Carel &	Graaf	0,50	0,50	0,50	vier kinderen van Cornelis de Graaf
Nicolaas de	Graaff	0,17				
Cornelis	Graafland Cornz			1,00		
Charles s	Graauwen		0,50	0,50		
Sibertus Carolus s	Grauwen	0,50				
Geerard de	Grendel		0,50			
Jan van de	Griend			1,17		
Pieter Lucas	Grijmalla	2,00	2,00			
Pieter Lucas	Grijmalla			1,00		
Anth:	Grijmalla	1,04			in huwelijk hebbende Joh: de Moor	
Jan	Grim	1,00	1,00	1,00	Amsterdam	
Hermanus	Grindet	0,83				
Adriaan	Groen		0,17			
Cornelis	Groenenberg			0,25		

		1760	1770	1780	Opmerking
Cornelis van	Groesen	0,17			
Maria Cornelis Catherina, Jacques & Wilhelmina de Johan	Groot Gualtherus van der Poort	0,50 1,00	0,50 1,00	0,50 1,00	Voor kinderen van Jacques de Groot Oostkappelle
Adriaan	Haak			1,25	
Anna de	Haaze	1,67			wed: Gilles Graafland a Amsterdam
Jacobus Gideon de	Haeze	0,17			
Jacobus	Hancke	0,50	0,50	0,50	
Jan	Haringman			1,00	
Hermanus	Harses	0,17	0,17		
Maria van	Hecke	0,25	0,25		
Erasmus van	Hecke			1,00	
Steven Marcus van der	Heiden Sinclair		0,50	0,33	
Nicolaas van der	Heijde	0,23	0,23	0,23	
Adriaan	Heijlichoudt	0,17	0,17		
Adriaan van	Heilig-goud		0,17	0,17	
Adriaan	Heijpe	0,17			
Coenraad van	Helden		0,17		
Johanna Constancia	Heldewier	1,50	1,50		
Daniel Michiel Gijsbert	Heldewier			0,50	
Johan Casper	Helleman van Eijkelenberg		1,00	1,00	
Jacobus	Helleweel	1,17	1,00		
Cornelis van den	Helm Boddaert		1,00	1,00	
Jacob Hendrik van	Hemert		0,33		
Jan Cornelis van	Hemert			1,00	
Elisabeth Jozina van	Hemert			0,33	
Jan	Hendrix			0,17	
Carel Martijn	Hentze			0,60	
Huijbregt	Herdinaing		1,00	1,00	
Jan David	Herklots		1,00	1,00	
Michiel	Herklots	1,00	1,00		
Christiaan	Herklots			1,00	
Izaac	Hermanse junior	0,75			
Maria Clara	Hermanzen			0,50	
Jacob van	Herzele	1,00			
Christiaan	Hesler	0,17			
Benjamin van	Heule	0,25			
Abraham	Hibon	0,17	0,17	0,17	
Thomas	Hochart	0,17			
Agneta	Hoeusse	1,50	1,50		douairière Singendonk
Evert van	Hontel	1,00			
Abraham	Hoogevorst			0,17	
Pieter van	Hoorn	6,17	5,17		
Nicolaas van	Hoorn	1,25	1,25		Heer van Burcht, Vlissingen
Daniel van	Hoorn	0,60	0,60		

		1760	1770	1780	Opmerking
Me Dirks ten	Hoorn		0,17		
Hendrik Dirk van	Hoorn			2,72	
Maria Magdaleena van	Hoorn			2,72	
Jacoba Johanna van	Hoorn			0,72	
Alle Dirks ten	Hoorn	0,17			
Pieter de	Hoorn de Meijer			1,40	
Pieter van	Hoorn Pieterszoon	1,00	1,00		
Dirk van der	Horst			1,00	
Anna	Hosde		0,50		
Robertus van	Houte		2,00		
Johannes van	Houte		1,00	1,00	
Levinus	Hoveijn	1,00			
Jacoba de	Hubert	0,50	0,50	0,50	
Hendrik	Huender		0,25	0,25	
Hermanus	Huijdekoper			1,00	
Joost van	Huijem	4,00			
Anna Maria van	Huijen		4,00	4,00	
Hermanus	Huijge	0,17	0,33	0,33	
Margarietha Jacoba	Huijge			0,17	
Margriete	Huijge	0,17			
Maria	Huijgen		0,50	0,50	wed: Ab:m Anias
Cornelis	Huijmers	1,00	1,00		
Anthonij	Huijsman	1,00	1,00	1,00	
Magdalena Sara	Hulsius		0,25	0,25	Huisvrouw van dh:r m:r Jan Willem van Sonsbeek
Cornelis	Hunnius	1,00			
Adriaan Izaac	Hurgronje			1,00	
Jacob	Hurgronje	1,00			
Cornelia Mechelina	Hurgronje	1,00			
Cornelia Machelina	Hurgronje	0,33			wed: Ab: Boudaan
Everard van	Hussen	1,00	1,00	1,00	
Jacoba	Ingels	0,50	0,50	0,50	douairière Reijgersberg
Simon	Ingelsen	0,17			
Willem	Ingelzen	0,17	0,17	0,17	
Boudewijn van	Ingen	0,17			
Jan	Jacobsen	0,17	0,17		
Jan	Janzen de Jong		2,00	2,00	
Pieter	Johannisse			0,17	
Pieter Jacobus de	Jonge			0,17	
Govert de	Jonge	0,33			
Cornelia de	Jonge	0,17			wed: Jacobus de Cliever
Willem de	Jonge			0,75	Heer van Ellemeet als in huwelijk hebbende Cornelia Stavenisse Pous
Jan de	Jonge kuijper			0,17	
David	Jouvenelle			0,17	

		1760	1770	1780	Opmerking
Johannes	Jouw			0,50	
Jan de	Ka	0,50	0,50	0,50	
Hendrikus	Kakelaar	1,50	2,00	2,00	
Jan	Kakelaar		0,50	0,50	
Pieter	Kallewaart			0,17	
David Fiers	Kappeijne		1,00		
Maria Cornelia	Kappeijne		0,50	0,50	
Pieter	Kappeijne	3,50			
Jozias	Kauwelier	0,17	0,17	0,17	
Jan	Kauwlier	0,17			
Herman de	Keijser	2,00			
Francina Johanna	Keijzer		2,00		wed: Jacob Nebbens
Suzanna Elisabeth de	Keijzer		1,25	1,25	De ervan van
Jacoba Elisabeth de	Keijzer		0,75		
hendrick de	Keijzer	0,33	0,33	0,33	
Walrave van	Kerkwijk			0,17	
Pieter de	Keulenaar			0,17	
Henricus	Kintius	1,00			
Willem	Klaassen	0,17	0,17		
Paulus	Klaus		1,00	1,00	
Jan	Klauz	1,00			
Cornelis van	Klemmen			0,17	
Jacobus de	Klerk	0,17	0,50	1,00	
Johannes de	Kok		0,17	0,17	
Adriaan de	Kok			1,00	
Francois de	Kok	3,00			
Goedschalk	Kops Jacobszoon	1,17			
Gerardus	Kosten			0,17	
Leenderd van der	Krap	1,00	1,00	0,50	
Hendrik van de	Krap			0,17	
Jan van der	Krap			0,17	
Coenraad van de	Krap			0,17	
Maarten	Krijger		0,17	0,17	
Jan van de	Kruijsse			6,50	
Jan van de	Kruijsse	0,17			
Fredrick	Kuijpers	0,17	0,17		
Quirina de	Kuijser	1,00			wed: van Gelze
Philip	Laarman	0,17	0,17		
David de	Labiestraten	2,00			
Johannes Jacobus	Lake		1,00	1,00	
Nicolaas	Lambrechtse	3,00	3,00	3,00	
Pieter	Lampert	0,17	0,33		
Laurens	Lampsins	1,17	1,17	1,17	
Abraham	Lanckers	1,00			
Jacob	Landsheer	5,00	5,00	5,00	

		1760	1770	1780	Opmerking
Bonavontura de	Lange			1,00	
Jacob Fredrick	Lantsheer	3,00	5,00	5,00	
Roeland	Leenderts	0,17			
Aarnout	Leers	1,00			
Tilman	Leeuwe	0,33			
Abraham	Leliaart	1,00	1,00	1,00	
Anthonij	Leliaart	0,17	0,92	0,92	
Abraham	Leliaart	0,17	0,17	0,17	
Andries de	Lelij	0,17	0,17	0,17	
Jan van	Lemzeele	0,17	0,17	0,17	
Abraham Hendrik	Lenshoek		0,33	0,33	
Pieter Michiel de	Lichte	1,00			
Johan Jacob van	Lichtenbergh			0,25	
Johanna Cornelia van	Lichtenbergh			0,25	
Willem van	Lichtenbergh			0,25	
Carel Johan van	Lichtenbergh			0,25	
Genoveva Carolina van	Lichtenbergh			0,25	
Bastiaan	Lieffbroer	0,33			
Pieter de	Lignij			1,00	
Willem Carel Hendrik van	Lijnden		1,70	1,70	
Adriana	Loeff	0,17			wed: Johannes de Bruijn
Johan	Loenen		0,17	0,17	
Phillippis	Loizet	1,00			
Servaas	Looke	1,00			
Anthonij de	Loos	0,50	0,50	0,50	
Hendrik	Lorsbach			1,00	
Johannes	Louijssen		1,00	1,00	
Daniel	Luijckx Massis	5,00	5,00		
David	Lurkus			1,00	
Pieter Johan	Macara			1,00	
Olfert	Machielsen			1,00	
Willem	Macquet	2,00	2,00	2,00	
Jan Jacobus	Macquet		1,00	1,00	
Jan	Macquet	0,50			
Ras	Macquet	0,50			
Pieter	Mantepouw			0,17	
Johan van der	Marck	0,25	0,25		
David	Marinissen	0,17			
Hendrick van der	Mark	0,25	0,25	0,50	
Jan	Martveld			0,50	
Jacobus	Masson			0,17	als executeur ten boedel van w. Ben: Taats, in zijn eerw: leven predikant te IJzendijke
Bonifacius	Mathias Pous	1,00	1,00	1,00	
Johan Constantijn	Matthiassen	1,00	1,00	1,00	

		1760	1770	1780	Opmerking
Maria Magdalena	Matthiasze	1,00	1,00		
Petrus Jacobus	Matthijssen	1,17	2,00	2,17	
Daniel	Matthijssen	1,00			
Adriaan van	Meerten			0,33	
Marinus	Meertens	0,17	0,17	0,17	
Jacobus	Meertens		0,17	0,17	mr: broodbakker
Johan Reijnier	Meertensz	1,00			
Jacobus	Meertensz	0,50			
Hendrick de	Meester	1,33			
Nicolaas van	Meeten		0,17		
Jacobus	Meeusen	1,00	1,00	1,00	
Anthonij	Meeusen	1,00	1,00	1,00	
Laurens van der	Meijer		0,17	0,17	
Jan Gerharsu	Meijer			0,17	
Cornelis van	Melle de Jonge	1,00			
Abraham	Melse			0,17	
Laurens	Menje	2,00	2,00		
Lieven	Menschaart	0,75			filius Lev:
Jan Lodewijk	Merkel	0,17			
Johan de	Merveilje	0,17			
Jan	Meuzel	2,00	1,00		
Jan	Meuzel junior		1,00		
Cornelis	Middelaar	2,33	2,33	2,33	
Cornelis	Mispelblom	0,17	0,17		
Jan de	Miter	0,17	0,17		
Josias	Moens	0,50	0,50		
Jan	Moens		0,17	0,17	
Levinus	Moens			0,50	
Heijman	Moerkerke	0,17	0,17		
Janna	Moersoon	0,17	0,17		
Jacobus de	Mol	1,00	1,00		
Blaas Ridderus de	Mol		0,17		
Jacobus de	Mol			1,00	
Andriel	Molthus	1,00	1,00		
Francois	Mom			1,00	
Laurens	Monje		0,50		en Elisabeth Plevier
Johannes	Mons		0,17	0,17	
Hubertus van	Monsjou	0,50	0,50	0,50	als in huwelijk hebbende Johanna Mechtina Blankenburgh
Abraham du	Mont	0,17			
Abraham du	Mont Jun:		0,33		
Maarten de	Moor	0,50	0,50		
Willem de	Moor		0,17	0,50	
Joost de	Moor	1,04			
Joseph de	Moor Grijmalla		1,04	2,04	

		1760	1770	1780	Opmerking
Judith	Moore	1,00	5,00		wed: Casparus Ribaut
Hermanus	Morgensterre	1,00	1,00		
Suzanna Maria	Mortier		3,25		wed: Johan de Speijser
Petrus Wilhelmus la	Motte		0,83	0,83	
Joseph du	Moulin		0,17	0,33	
Michiel	Mounier	1,00	2,00		
Jacob	Mounier			1,00	
Jacob	Mounier	1,00			
Jan de	Munck	1,00			
Jacobus	Munninck	1,00	1,00		
Jacaob	Munninck			1,00	
Dominicus van	Munster	1,00	1,00	1,00	
Bastiaan	Nebbens			3,33	
Johannes Philippus van	Nederveen	0,50	0,50		
Jeremias van	Nederveen	0,50			
Jan Joseph	Negre			2,00	
Cornelia	Nevejans	1,00			
Hendrick van	Niekerk	0,50	0,50	0,50	
Cornelis van	Niekerk	0,17	0,17	0,17	
Gerrit van	Niekerk			0,17	
Michiel Hendrik van	Niekerk			0,17	
Joost	Noose	2,00	2,00	2,00	
Aarnout	Ockerman	0,50			
Suzanna	Ockersen			0,17	
Cornelis Isaac	Oole	1,17	1,33	1,33	
Willem Cornelis	Orlewijn	0,17			
David	Orzel	2,00	1,00	1,00	
Jacobus	Outerman junior	0,17	0,17	0,17	
Cornelis	Overgaauw		0,33	0,33	
Reijnier	Overgauw	0,33			
Roeland	Pagter	0,17	0,17		
Johan	Pagter Roelandsz			0,17	
Cornelis	Parduijn	0,33	0,50	0,50	
Johanna Maria	Parker	1,50	1,50	1,00	Den Haag
Willem	Parker	1,00	1,00		
Johan Willem	Parker			1,00	
Adriana	Parmentier			1,00	
Cornelis Galenus	Paspoort	1,00	1,00	5,00	
Pieter	Paulus			0,17	
Adriaan	Pauwelsen	0,17	0,17	0,17	
Jacobus	Pauwelsen	0,67			
Abraham	Peijnter	0,17			
David	Percoijs	0,33	0,33	0,33	
Johan van de	Perre	1,00	1,00		2e Reken:
Paulus Eduwaldus van de	Perre			1,00	

		1760	1770	1780	Opmerking
Johan van de	Perre	1,00			
Jeremias	Petit		0,17	0,17	
Johannes	Piepers			0,33	
Abraham	Pietersen Burs	0,50			
Petronella	Pieterson	1,00	1,00	1,00	wed: Joan Seijs
Willem	Pijl	0,17	0,17		
Jan Baptiste le	Pla	0,17			
Suzanna	Pleket			1,67	
Abraham	Plequet	3,17	1,50	1,67	
Elisabeth Cornelis	Plevier			0,50	
Johan	Plevier	0,50			
Arij van de	Poele	0,17	0,17	0,17	
Jacobus van de	Poele	0,17			
Dirk van de	Poelen	0,17	0,17	0,17	
Andries van der	Poest	1,83			
Jacob	Poleij jun			0,17	
Adriaan	Polman	0,17	0,17	0,17	
Jacobus	Pols	1,67			
Philip du	Pon	0,17	0,17		
Jan Francois	Poppel			0,17	
Cornelis	Potappel	0,17			
Johan	Potteij	1,00	1,00	1,00	
Jan	Pozoly			1,00	
Adriaan	Prins		0,33	0,33	
Jacobus	Pruijst	0,17	0,17		
Petrus van der	Puije			1,25	
Jacobus de	Puijt			1,00	
Johan de	Raad		0,17	0,83	Joh:z
Jan de	Raadt Hondrickz		0,50		
David	Radaeus	2,00	2,00	2,00	
Johan Cornelis	Radermacher	5,00	5,00	5,00	
Daniel	Radermacher	2,00	2,67	5,95	
Maria Elisabeth	Radermacher			3,20	
Maria Elisabeth	Radermacher	3,03			
Samuel	Radermacher	2,00			
Suzanna	Radermacher	2,00			wed: Versluijs
Johanna	Radermacher	0,92			wed: De Buisson
Pieter van	Ranken	0,17			
Godhardus	Redeker	0,17	0,17	0,17	
Catharina Maria	Reijders			0,50	
Pieter	Reijgers	0,17	0,17		
Salomon	Reijnders	2,00	1,00		
Ewaldus	Reijnvaan junior	0,17	0,17		
Maria Catharina, Bastiaan Ewaldus, Joost Verschure,	Reijnvaan junior	1,17			

		1760	1770	1780	Opmerking
Wilhelmus Galenus &					
Appollonus Johannes					
Helena	Renoij	1,25	0,25	0,25	wed: Hend: Jacobus Berdenus
Jozua van	Rentergem	0,17	0,17	0,17	
Anna Catharina	Ribaut			2,00	
Casparus	Ribaut	4,00			
Johanna Cornelia	Ribaut			1,00	wed: Pieter Pijl
Paulus	Ribauth		1,00		
William	Richardson			0,17	
Jacob	Rijzick		2,00	2,00	
Johannes la	Riviere	0,17	0,17	0,17	
Arent	Roggeveen	0,50	0,50	0,50	
Jan	Rombout	0,17			
Soetje de	Roo	0,50			wed: de Vlaminck
Adam	Roosemeijer			0,25	
Johan Willem van	Roosevelt	1,00	1,00	1,00	
Johanna Ermina	Roseveld van			1,17	wed: J: Rexstoot
Jan	Roussel			0,50	
Abraham	Rubert	0,17	0,17	0,17	
Pieter de la	Rue	10,08	10,08		
Gosewijnus	Saaijmans	1,00	1,00	1,00	
Francois	Sanders	0,17	0,17		
Johannes	Sanders de Jonge			0,17	
Johannes	Sanders Franszoon		4,00		
Adriana	Sanders			0,50	wed: Izaac le Clercq
Pietronella	Santas		0,17		wed: Frans Kakelaar
Adriaan	Santes	0,50			
Jacobus	Sappius	1,00	1,00		a Amsterdam
Catharina	Sas		0,17		
Willem	Sautijn	0,25	0,25	0,25	
Andreas	Schagen		1,00		
Maria Jacoba	Scheepers	0,33	0,33	0,33	wed: wijlen Dan: Noortheij
Willem	Scheepers	0,33	0,33	0,33	
Elisabeth	Scheepers	0,33			
Geertruijd	Scheepers	0,33			wed: wijlen Jacob Visch
Jacobus	Scheijman	0,33	0,33		
Thobias	Schellewaard	0,17			
Anna	Schellus		0,50	0,50	
Jacob	Scheltes	0,50			
Pieter	Scheregsem	0,17	0,17		
Abraham van	Scherpenbergh	2,17	1,17		
Theodorus van	Scherpenbergh	0,50	0,50	0,50	
Cornelis	Schietekatte			0,17	
Cornelis	Schippers	0,50			
Anthonij de	Schoezetter	0,67	0,67		

		1760	1770	1780	Opmerking
Pieter van	Schoor	0,17	0,17		
Johan	Schorer		4,00		
Jacoba Sara	Schorer		1,00	4,33	wed: J: de Superville
Johan Guillermo	Schorer	1,00	1,00	1,00	
Petrus Gulielmus	Schorer			4,75	
Daniel Steven	Schorer			3,33	
Elisabeth Maria	Schorer			2,50	
Jan Willem	Schorer			1,00	Ceylon
Johan Assueros	Schorer	4,00			
Willem	Schorer			2,00	
Daniel	Schorer Johanszoon	13,33	12,17		
Jan Jorisz	Schreuder	3,00			
Petrus	Schuering			0,17	
Johan Francois	Schutte	1,00	1,00		
Pieter	Schutters		0,17		
Cornelis	Schutters	0,17			
Johan	Seijs	1,50	1,50	1,50	
Jan	Siereveld Jacobsz			2,17	
Frans	Sikertun		0,33	0,33	
Willem	Sinclair		0,17	1,00	
Agatha	Six	1,00			
Pieter	Slabber	0,17	0,17	0,17	
Maria	Sliepe Slopsteau			0,17	wed: Joseph du Moulin
Johannes	Slimmens	1,00	1,00	1,00	
Jan Hendrick	Slootman	0,33	0,33	0,33	
Marinus	Smijtegeld	1,00	1,00	1,00	
Abraham de	Smit		4,33	2,00	
Abraham de	Smit de Jonge		5,00		
Jacobus	Smitman	1,75	1,58	1,58	
Steven Mathijs	Snouck Hurgronje		1,00	1,00	
Johan	Soetebier	0,15			
Abraham	Soetebier	0,10			
Johannes	Sohier			0,17	
Jan Baupertist	Soolmaakers	0,33	0,33	0,33	wed:
Marinus van	Speeten	0,17			
Andries	Speldernieuw	2,95			
Laurens van der	Spiegel	1,00			
Johanna	Spoors		1,50		
Sijtje	Spoors		1,04	1,04	
Marinus	Spoors	1,50			
Jean Daniel	Spoors Sprenger			1,50	
Johan Valentijn	Sprenger		1,00	1,00	
Willem	Staats	0,17	0,17	0,17	
Geleijn	Standaart		0,50		
Isaac	Stangeniete	5,00			

		1760	1770	1780	Opmerking
Johan Splinter	Stavorinus			2,00	
Adriaan	Steengracht	1,00	1,00	1,00	
Catharina Cornelia	Steengracht		1,00	1,00	
Johan	Steengracht		1,00	1,00	
Francois Adriaan	Steengracht		1,00		
Adriaan	Steengracht		1,00		Secretaris van de Ed: Mog: Heeren Staaten van Zeeland
Francois Adriaan	Steengracht			1,00	
Francois Adriaan	Steengracht	1,00			
Nicolaas	Steengracht	1,00			
Catharina	Steenwijck	0,17			
Johan	Sterk	1,00			
Jacobus	Steurbroek	1,17	1,17	1,17	
Phillipis van	Stevenicnk			2,17	Leiden
Phillipijs van	Steveninck		2,17		
Johannes Francois van	Steveninck			1,03	
Lucas van	Steveninck			1,02	
Phillippus van	Steveninck	2,17			
Magdalena Jacoba	Stevensen	1,00			wed: M: Commerse
Sara	Stock			0,60	
Pieter	Stokman			0,17	
Dielles van der	Straaten	0,17			
Cornelis	Stuurman	0,17			
Jacques de	Superville	1,00			
Cornelis van	Swanenburg	1,00	3,00	2,00	
Adriaan de	Swarte			1,00	
Pieter de	Swarte	0,33			
Magdalena de	Swarte			1,00	wed: Jacobus Vermeule
Dirk de	Swijk	0,25			
Gerard	Tapper	0,17	0,17	0,17	
Johan	Teelinck le Grand		1,00	1,00	
Pieter Johan	Thibaut		0,67	0,67	
Wilhem	Thibaut		0,67	0,67	Heer van Aagtekerke
Suz: Maria	Thibaut		0,67	0,67	in huwelijk met mr: GA de Jonge
Chatarina	Thierens		1,17		
Adriaan	Thijssen	0,83			
David Jan	Thilenus		1,00	1,00	
Pieter	Thuijn	0,17	2,00	1,00	
Jacobus	Tijdgat	1,00	1,00		
Hendrik de	Timmerman	1,00	3,00		
Pieter de	Timmerman			1,00	
Jan de	Timmerman	0,17			
Hendrik Anthonij	Tolle		1,00		
Daniel	Tulleken	2,00	2,00	2,00	
Hendrick	Tulleken	2,00			

		1760	1770	1780	Opmerking
Anna Maria	Tulleken	0,50			Amsterdam
Ambrosius	Tulleken	0,50			
Boaventura Johan	Turcq			1,00	
Willem Hendrik	Turcq			1,00	
Christoffel van	Twingen	0,17	0,17		
Petronella Cornelia	Udemans	1,00	1,00	1,00	wed: D: van Achlum
Christina	Uijlenberg		1,00	1,00	wed: Aarnout Leers
Christina	Uijlenberg		0,17		wed: van Barend Eekers
Johanna in 't	Veld			0,17	wed Hend: de Jonge
Vincent van de	Velden	0,33			
Jacoba	Verbeeke		0,17	0,17	
Hendrik Jacob	Vergouwen			0,17	
Paschier	Verhagen	1,00	1,00	1,17	
Abraham	Verheeke	1,00	1,00	1,00	
Dominicus	Vermande		1,33	1,33	
Jan	Vermeulen	0,17			
Aernout	Verschage		0,33		
Pieter	Verschuure		0,17		
Joost	Verschuuren Reijnvaan	1,92			
Cornelis	Verschuuren Reijnvaan	1,00			
Casper	Versteeg Vermeulen	0,17	0,17	0,17	
Bernardus	Versteegh			0,17	
David	Verwout Noiret	2,00	2,33		
Appollonius	Veth	1,00	1,00		
Adriaan de	Vin		0,17	0,17	
Johannes van der	Vinck	0,33	0,33		
Paulus	Vinck	0,17	0,17	0,17	
Cornelis	Vis		2,00		
Johannes	Visbach			0,17	
Jacob	Visch	4,00			
Francois de	Visser		0,17		
Francois de	Visser			0,17	
Meijnard van	Visvliet	1,00	1,00	1,00	
Cornelis	Visvliet			2,00	
David van	Visvliet			1,00	
Jan van der	Vlies	1,00	1,00		
Michiel van de	Vondel	0,17	0,17		
Jan van	Voorst			2,00	
Jacoba de	Vos		1,00		
Jan de	Vos	0,50	0,50	0,50	
Sara de	Vriese		3,27		
Nicolaas van	Waarden	0,17			
Andries	Wagenaar		2,00	2,00	
Dirk	Wagtels		1,50	2,50	
Johannes Hermanus	Waterlander			0,17	

		1760	1770	1780	Opmerking
Sijmon	Waterlander de Jonge	0,25	0,25	0,25	
Pieter	Waterlander de Jonge	0,25	0,25		
Johannes	Wedderborn		0,17		
Pieter van der	Weele	1,00			
Jan van	Welij		0,17	0,17	
Petrus van	Wenighem	0,33	0,33	0,33	filius Leonardus
Jan van	Wessel			0,17	
Johan van	Wesselinck	0,17			
Suzanna	Wijbo			0,33	
Jan	Wijbo	0,33			
Johan	Wijbo Anthonijzoon	2,00	2,00	2,00	
Dirk Gerrit	Wijnen		0,17	0,17	
Jan	Wildoek		0,17	0,17	
Jan	Willeboorts			1,00	
Jacobus	Willemse	12,50	12,50		predicant alhier
Adriaan de	Wind	1,00	1,00		
Paulus de	Wind	0,60	0,60		
Anthonij de	Wind			1,00	
Samuel de	Wind			1,00	
Ras	Windhuijsen	0,50			
Willem	Wisse Louwerensz:		0,17	0,17	
Helena de	Witte	1,00	1,00	1,00	
Marinus de	Wolff		0,17	0,17	
Willem	Wondergem	0,17	0,17	0,17	
Gerrit	Wondergem	0,17		0,83	
Pieter	Wondergem	0,17			
Jacobus van de	Zande	0,17	0,17		
Pieter van	Zeebergh		0,17	0,17	
Jan de	Zeeuw Jansz:		0,17	0,17	
Carel Johan en Jacob	Zegers		0,92		
Daniel	Zutterman	2,00			
Joost	Zwijffel	0,17	0,17	0,17	
De Commercie Compagnie te Middelburg			57,58	57,08	
Societeijd van de Geoctroijeerde Zaagmolens		1,00	1,00	1,00	
De Waalsche Diaconie der stad Midd: in Zeeland		0,50	0,50	0,50	
Societeijd der Zaagmolens te Vlissingen				1,25	
		458,29	458,29	458,29	

Bron: NL-MdbZA, MCC 1586, 1587, 1712.2 1713.1, 1713.2.

Bijlage B: Boekhouding van de MCC

Korte toelichting bij de cijfers onder ‘MCC scheepsboek’

Voor ieder schip van de MCC maakten de boekhouders een apart scheepsboek aan, met financiële gegevens over alle uitredingen. Deze bevatten de journaalposten op de grootboekrekeningen die met iedere uitreding gepaard gingen. Achter iedere uitreding in het scheepsboek vermeldden de boekhouders de som van de debet- dan wel creditzijde van deze rekeningen volgens de onderstaande rangschikking (vergelijk figuur 2-1). Ik hanteer in deze bijlage een rangschikking die tevens laat zien hoe hoog de initiële investering in de reis was.

debit	Rekening-Courant uitreding	credit
Schip en equipage tot in zee	Scheepswaarde einde reis	
Thuiskomende ongelden	Opbrengst retouren	
Inkoopprijs + onkosten cargazoen		
Onkosten op de retouren		
<i>Saldo (winst op reis)</i>	<i>Saldo (verlies op reis)</i>	

Schip en equipage tot in zee

Onder deze post vermeldden de boekhouders de beginwaarde van het schip. Daarnaast werden hierop onder andere geboekt kosten voor vertimmeringen, victualie voor de bemanning, enkele maanden vooraf betaalde gage aan de bemanning, eventuele wervingskosten, medicijnen en verzekeringspremies voor het casco.

Thuiskomende ongelden

Onder deze benaming (ook wel ‘narekening en thuiskomende ongelden’) vielen kosten die na vertrek van het schip en bij thuiskomst werden gemaakt. De grootste kostenpost betrof doorgaans de uitbetaling van het verschuldigde loon aan de bemanning.

Inkoopprijs + onkosten cargazoen

Naast de aan leveranciers van handelsgoederen betaalde gelden, boekte men hierop onder andere het WIC-lastgeld, victualie voor slaven, sjouwerskosten en premies voor de cargazoenverzekering.

Onkosten op de retouren

Hieronder vielen onder andere drukkosten voor biljetten om veilingen aan te kondigen, kosten voor het sorteren van retourgoederen in kavels en verzekeringspremies voor de retourladings. Meestal boekte de MCC ook de handelsbonussen voor de officieren (slavengeld en recognitie, zie § 4.4) op deze rekening.

Scheepswaarde einde reis

De MCC schreef haar schepen doorgaans lineair af, dus met een vooraf vastgesteld afschrijvingsbedrag na iedere reis. Het was ook mogelijk dat de scheepswaarde aan het einde van een reis was gestegen ten opzichte van de voorgaande reis, bijvoorbeeld als er waardevolle vertimmeringen waren geweest.

Opbrengst retouren

Slavenschepen hadden bij terugkomst op Walcheren wisselbrieven, West-Indische landbouwproducten, ivoor, goud en/of andere West-Afrikaanse producten aan boord. Deze post betrof de bruto-opbrengst van deze producten.

Korte toelichting bij de cijfers onder 'Winst- en verliesrekening per reis'

De boekhouding van de MCC laat in één oogopslag zien wat het resultaat van een individuele uitreding was. Hoe dat resultaat tot stand kwam, is echter lastiger te bepalen. Zo spreidden de boekhouders gerelateerde kostenposten over verschillende grootboekrekeningen of boekingen. Loonkosten stonden bijvoorbeeld zowel onder equipagekosten (de gage op de hand) als thuiskomende ongelden, terwijl de kapitein in West-Indië soms ook een voorschot uitbetaalde aan de bemanning. Bovendien ontbreekt de slavenhandel in de grootboeken van de MCC. Vanuit Middelburg gezien werden cargazoenen geëxporteerd en werden retouren geïmporteerd. De tussenhandel (in slaven) werd slechts door de kapitein bijgehouden.

De slavenhandel was in de tweede helft van de achttiende eeuw de *core business* van de MCC. Om de resultaten hiervan duidelijker in kaart te brengen, heb ik de financiële resultaten van 102 slavenreizen van de compagnie herschikt tot 'moderne' winst- en verliesrekeningen. Onder de streep is het resultaat steeds hetzelfde als in de boekhouding van de MCC. De belangrijkste opbrengsten (op de slavenhandel en de handel in West-Afrikaanse producten) staan als hoofdactiviteit gepresenteerd. Eventuele secundaire opbrengsten, zoals winst op de verkoop van wisselbrieven of opbrengsten voor het vervoeren van vracht) zijn apart gepresenteerd als 'buitengewone resultaten'. Vanuit achttiende-eeuws perspectief waren deze resultaten niet buitengewoon, maar behoorden ze tot het geïntegreerde handelsproces.

De brutomarge op de slavenhandel bestond uit de opbrengst op de verkoop van slaven in West-Indië, minus de inkoopprijs van de slaven in West-Afrika. Deze bedragen komen uit de boekhouding van de kapitein; de inkoopprijs bestond feitelijk uit de prijs van de cargazoenen die in Middelburg zijn gekocht. Het model is hier niet helemaal zuiver, aangezien de brutomarge geen rekening houdt met sterfte. De inkoopprijs van de slaven betreft dan ook de totale inkoopprijs van alle slaven, niet slechts de inkoopprijs van die personen die in West-Indië als slaaf verkocht zijn. Dat komt omdat de prijs van individuele slaven onmogelijk terug te rekenen is. Wel berekenbaar is de gemiddelde inkoopprijs.

Onkosten die de kapitein in West-Afrika maakte (en die ook in mijn model staan), werden door hem ook betaald in cargazoengoederen. Het ging vaak om het inkopen van brandhout en vers water. In Loango-Angola waren de lokale kosten hoger, aangezien de kapitein daar ook Afrikaanse makelaars moest betalen. De onkosten in West-Indië betreffen zowel door de kapitein betaalde kosten (zoals overnachtingskosten aan wal) als door de directeuren betaalde kosten (zoals commissies voor lokale correspondenten).

Het incorporeren van de kapiteinsboekhouding met de MCC-boekhouding leverde enige problemen op. Tussen de waardering van de ingekochte cargazoenen in de Middelburgse boekhouding en in de administratie van de kapitein zat bijvoorbeeld een verschil. Dat werd veroorzaakt door leverancierskortingen, waar de kapitein geen rekening mee hield. Vaak gaven leveranciers een kleine korting als de MCC binnen een bepaalde termijn betaalde. Het verschil tussen deze posten trek ik af van de 'overige kosten'. Op die wijze blijft het bedrag aan cargazoen in de winst- en verliesrekening het daadwerkelijk aan leveranciers betaalde bedrag.

Soms is een afschrijvingsbedrag negatief, meestal op de scheepsafschrijving. Dat betekende dat de waarde van het schip na de reis door vertimmeringen hoger was dan aan het begin van de reis. Feitelijk werd een deel van de vertimmeringskosten (equipagekosten) dan geactiveerd.

Op de verkoop van wisselbrieven boekte de MCC doorgaans een positief wisselresultaat als gevolg van de wisselkoers (zie § 3.3). Meestal boekten de boekhouders die winst op de grootboekrekeningen van de uitreding (en komt het dus in mijn model voor). Soms boekten ze deze winst echter op een aparte wisselrekening, waardoor de winst van de uitreding iets lager werd. De boekhouding van de MCC was hierin niet helemaal consistent en dus niet helemaal zuiver.

Bij de verkoop van plantageproducten boekte de MCC ook regelmatig winst. Soms werden plantageproducten die planters als betaling voor slaven gaven echter voor rekening van de planter verkocht. Een eventuele meerwaarde in Middelburg kwam dan niet ten goede aan de compagnie, maar aan de planter.

De Middelburgse boekhouding van de MCC werd bijgehouden in Vlaamse ponden. De kapiteinsadministratie in West-Afrika was altijd in lokale rekenmunten (onsen en pezen, zie § 5.1) en guldens. In West-Indië waren de gebruikte valuta afhankelijk van de locatie: guldens in de Nederlandse koloniën in Zuid-Amerika, peso's op Curaçao en Sint Eustatius. De koers van de peso stond dan meestal vermeld (vaak $f 1 \approx \$ 2,50$).

De Vlaamse Pond had een vaste wisselkoers ten opzichte van de gulden ($\text{£} 1 = f 6$). Eén Vlaamse Pond bestond uit 20 schellingen, één schelling uit 12 groten. Eén gulden bestond uit 20 stuivers, één stuiver uit 16 penningen. In de boekhouding van de MCC bestond één peso uit 8 reales, één real uit 32 maravedis. Wat betreft de West-Afrikaanse rekenmunten: één ons bestond uit 16 engels. De pees was niet verder onderverdeeld in kleinere eenheden. Om zo nauwkeurig mogelijk te zijn, heb ik in mijn model alle bedragen omgerekend naar decimalen en vervolgens geconverteerd naar guldens. Soms zijn er minieme afrondingsverschillen tussen het resultaat in de MCC-boekhouding en dat van mijn model.

Korte toelichting bij de cijfers onder ‘Rendement’

Het rendement van een slavenreis is het nettoresultaat vergeleken met de investering. Eventuele kosten die bij thuiskomst van het schip werden betaald, financierde de MCC boekhoudkundig gezien uit de bruto-opbrengsten van de retouren. Een eerdere berekening van Johannes Postma vergeleek de totale kosten (de kostenposten aan de debet zijde van de bovenstaande rekening-courant) met de opbrengsten. Deze berekening is een onzuivere weergave van het rendement op de investering. Zowel winsten als verliezen worden erdoor afgewakt. Ter vergelijking heb ik het resultaat van deze ‘Postma ROI’ hier opgenomen.

Resultaten per uitreiding (in f)

	Zorg	
	Fregat, 106,8 last	
Reis #	2	1
Kapitein	Zell	Noordhoek
Jaar aanvang	1791	1777
Reisduur in dagen	767	644
Reisduur in maanden	26	21
Aantal slaven ingekocht in West-Afrika	174	246
Aantal slaven verkocht in West-Indië	170	231
Sterftepercentage slaven	2%	6%
Afrikaanse bestemming	Guinea	Guinea
West-Indische hoofdbestemming	Demerara	Suriname
MCC scheepsboek		
<i>Investering</i>		
Schip en equipage tot in zee	60.660	54.000
Inkoopprijs + onkosten cargazoeken	51.240	62.400
Totale investering	111.900	116.400
Thuiskomende onkosten	16.021	14.128
Onkosten op de retouren	1.240	9.287
Investering + latere kosten	129.161	139.816
Opbrengst retournen	89.299	110.999
Scheepswaarde einde reis	30.000	33.000
Resultaat	-9.861	4.184
Winst- en verliesrekening per reis		
<i>Slavenhandel</i>		
Verkoop van slaven in West-Indië	99.180	76.953
Inkoopprijs slaven	36.324	35.745
Brutomarge op slavenhandel	62.856	41.208
<i>Overige handel</i>		
Verkoop van ivoor, goud, peper, etc.	4.468	29.794
Inkoopprijs van ivoor, goud, peper, etc.	2.012	13.643
Brutomarge op overige handel	2.456	16.151
Totale brutomarge	65.312	57.359
Afschrijving op het schip	-380	3.000
Afschrijving op geretourneerd cargazoen	675	1.851
Nettomarge	65.016	52.508
<i>Operationele kosten</i>		
Virtualien en overige equipagekosten	24.289	13.603
Premies cascoverzekering	5.130	3.020
Premies cargazoenverzekering	5.130	2.372
Premies verzekering op retournen	16	1.260
Lenen	17.238	15.660
Bonussen (slavengeld en recognitiegeld)	1.224	2.834
Diverse onkosten	4.998	4.363
Onkosten op de retournen	0	4.075
Lastgeld WIC	0	4.539
Onkosten in West-Indië	14.557	7.629
Onkosten in West-Afrika	2.006	1.015
Totale kosten	74.588	60.371
Resultaat	-9.572	-7.863
<i>Buitengewone resultaten</i>		
<i>1. Transferresultaat</i>		
Opbrengst verkoop wisselbrieven (e.a.)	83.628	44.069
Waarde wisselbrieven (e.a.) in West-Indië	85.139	41.669
Financieel resultaat	-1.511	2.400
Verkoop van plantageproducten	121	27.921
Plantageproducten in ruil voor slaven	83	30.669
Resultaat op plantageproducten	39	-2.748
<i>2. Overige buitengewone resultaten</i>		
Incidentele verkopen in West-Indië	1.183	2.799
Vracht	0	9.195
Vervoer van passagiers	0	400
Uitbetaling verzekering	0	0
Verkoop van het schip	0	0
Nettoresultaat	-9.861	4.183
Resultaat in Vlaamse ponden	-1.644	697
Rendement		
Return on Investment (ROI)	-8,8%	3,6%
Postma ROI	-7,6%	3,0%
Gemiddelde verkoopprijs slaven	583	333
Gemiddelde inkoopprijs slaven	209	145

Bijlage C: Diverse tabellen

Tabel C-1: Gemiddelde verkoopprijs van slaven op MCC-reizen

Periode	Suriname	Essequibo/ Demerara	Berbice	Curaçao	Sint Eustatius
	f	f	f	f	f
1741-1745	225				
1746-1750	186				
1751-1755	287		253	260	
1756-1760	222		261	270	276
1761-1765	327			268	304
1766-1770	358		409		
1771-1775		385	314	309	299
1776-1780	331				324
1781-1785	496				
1786-1790	429				
1791-1795	476		604		

Bron: NL-MdbZA, MCC scheepsboeken. Het betreft de gemiddelde verkoopprijs per hoofd voor 79 slavenreizen.
Lege velden betekenen dat de MCC in die periode geen slavenreis naar die kolonie verzorgde.

Tabel C-2: Brutomarges per verkochte slaaf op slavenreizen naar Loango-Angola en Guinea

Periode	Loango- Angola	Guinea
	f	f
1730-1745	122	137
1746-1750	120	
1751-1755	165	185
1756-1760	181	158
1761-1765	184	197
1766-1770	201	253
1771-1775	167	202
1776-1780		217
1781-1785		357
1786-1790		279
1791-1795	341	411

Bron: NL-MdbZA, scheepsboeken.

Tabel C-3: Bestemmingen Walcherse slavenreizen per kantoor, 1760-1779

Rederij	Thuishaven	Aantal uitredingen	Afrikaanse hoofdstemming			Amerikaanse hoofdstemming			Overig/ onbekend
			Guinea	Loango-	Onbekend	Suriname	Essequibo/	Berbice	
Commercie Compagnie	Middelburg	62	43	19	9	32	11	2	17
De Brujin & De Smit	Middelburg	14	4	1	9	3	7		4
Boursse de Superville & Smith	Middelburg	8		8		7			1
Onbekend	Middelburg	4				4			4
Van Nederveen	Middelburg	4		1		3	3		1
Van Nederveen, De Brujin & De Smit	Middelburg	4	1		3	3			1
Gymallia & Herklots	Middelburg	2		1		1	1		
Ballot	Middelburg	1			1	1			
Swart	Vlissingen	30	3	20	7	24	1	1	4
Kroef	Vlissingen	25	7	9	9	20			5
Snouck Hurgronje & Louyssen	Vlissingen	23	2	11	10	9	5		9
Van der Woerdt	Vlissingen	16	8	8	8	7	1	2	6
Thobiassen Wulphert	Vlissingen	15	14		1	8	1	1	5
De Zitter	Vlissingen	13	1	3	9	10		2	1
Moyse & Van der Woerdt	Vlissingen	12		11	1	8	2	2	
Bovel	Vlissingen	9	1	2	6	1		2	6
Bovel & De Loose	Vlissingen	7		3	4	3	2		2
Helleman, van Houte & Eijkelenborg	Vlissingen	4		4		1	1		2
Van Dijcke	Vlissingen	3		3		2	1		
Van Dijcke & Landrij	Vlissingen	2				2	2		
Barends	Vlissingen	1		1		1			
Rochussen	Vlissingen	1				1	1		

Bron: TSTD.